

Meddelelse nr. 2/2013

Strafpåstande i sager om overtrædelse af militær straffelov mv.

J. nr.: 2013/001320

16. december 2013

1. Indledning	3
2. De særlige militære pligter	4
3. Generelle bestemmelser om straffens udmåling	4
3.1. De almindelige regler om straffens fastsættelse (straffelovens §§ 80-83).....	5
3.2. Straffelovens § 81, nr. 1, og § 84 om gentagelsesvirkning (recidiv)	5
3.3. Flere forhold til samtidig påkendelse (kumulation)	6
3.3.1. Generelle spørgsmål	6
3.3.2. Flere overtrædelser af militær straffelov	7
3.4. Bestemmelser om forhøjede strafmaksima for handlinger begået under væbnet konflikt mv.	8
3.5. Afgrænsningen mellem militær straffelov og anden lovgivning.....	11
3.5.1. Afgrænsningen over for færdselsloven	11
3.5.2. Afgrænsningen over for straffelovens § 293 a om brugstyveri i forbindelse med misbrug af militære tjenestekøretøjer	12
3.5.3. Afgrænsningen over for våbenloven, fyrværkeriloven og straffeloven i forbindelse med ulovlig omgang med ammunition mv.	12
3.6. Sager, hvor tiltalen omfatter både overtrædelse af militær straffelov og andre overtrædelser	13
3.7. Andre spørgsmål vedrørende sanktionsfastsættelsen i militære straffesager	13
3.7.1. Sanktionsfastsættelsen for de enkelte personelgrupper.....	13
3.7.2. Lav indtægt.....	14
4. Strafpåstande for overtrædelser af de enkelte bestemmelser i militær straffelov	15
4.1. Indledning	15
4.2. Pligter som underordnet – militær straffelov §§ 11-13.....	15
4.2.1. Ulydighed	16
4.2.2. Respektstridig opførsel.....	17
4.3. Pligter som overordnet og sideordnet mv. – militær straffelov §§ 15-19.....	18
4.4. Rusmidler m.v.	21
4.4.1. Påvirkethed i tjenesten.....	21
4.4.2. Overtrædelse af promillegrænser.....	22
4.4.3. Besiddelse af euforiserende stoffer i tjenesten eller på militært område	24

4.4.4. Forstyrrelse af den offentlige orden.....	25
4.5. Andre pligtforsømmelser	26
4.5.1. Vagtforseelse.....	26
4.5.2. Ulovlig udeblivelse mv.	28
4.5.3. Militært hærværk	32
4.5.4. Anden grov pligtforsømmelse (§ 27)	33
4.5.5. Anvendelsen af militær straffelov § 27 på visse forhold begået i udlandet	36
5. Overtrædelse af straffeloven og civile strafbelagte bestemmelser.....	39
5.1. Overtrædelse af straffeloven.....	39
5.2. Overtrædelse af civile strafbelagte særlovgivning	39
5.2.1. Sager om overtrædelse af færdselsloven.....	39
5.2.2. Sager om overtrædelse af våbenlovgivningen	40
5.2.3. Sager om overtrædelse af fyrværkerilovgivningen.....	40
5.2.4. Sager om overtrædelse af arbejdsmiljøloven	40
5.2.5. Sager om overtrædelse af dopingloven	41
6. Indbringelse af sager for retten.....	41
7. Ikrafttræden og ophævelse af tidligere udsendte retningslinjer	41
BILAG	42

1. Indledning

Ved lov nr. 530 af 24. juni 2005 blev der foretaget en gennemgribende revision af militær straffelov, der herefter alene omfatter *grovere* forsømmelser af de militære pligter. Mindre alvorlige pligtforsømmelser behandles af de militære myndigheder efter bestemmelserne i militær disciplinarlov. Lovændringen trådte i kraft den 1. januar 2006.

Generalauditøren foretog i den forbindelse en revision af *minimumstakster* for den militære anklagemyndigheds bødepåstande i *almindeligt* forekommende sager om overtrædelse af militær straffelov (Meddelelse nr. 5/2005). Retningslinjerne blev revideret i juni 2006 og januar 2007, og ved Meddelelse nr. 7/2007 blev der på ny udsendt nye retningslinjer bl.a. som følge af en ændring af lov om euforiserende stoffer og den heraf følgende revision af Rigsadvokat Meddelelse nr. 6/2006 om sanktionspåstande mv. i narkotikasager, hvoraf de nye bødepåstande fremgik.

Generalauditør Meddelelse 7/2007 har i lyset af udviklingen i bødetaksterne på det civile område været genstand for en gennemgang af en ad hoc arbejdsgruppe om sanktionspåstande i sager om overtrædelse af militær straffelov.

Arbejdsgruppen har indstillet, at der foretages en generel forhøjelse af bødetaksterne for overtrædelse af militær straffelov henset til den almindelige pris- og lønudvikling siden 2007 med henblik på at sikre, at bødeniveauet har et præventivt virke, ligesom der inden for de seneste år er sket en forhøjelse af bødeniveauet på flere til dels sammenlignelige særlovsområder inden for den civile anklagemyndigheds område. Bødeniveauet for overtrædelse af den militære straffelov bør således afspejle denne udvikling, idet bøderne generelt skal være i overensstemmelse med udviklingen i det civile samfund.

Arbejdsgruppen har endvidere fundet det særligt relevant, at der ved fastsættelse af bødepåstanden for visse af bestemmelserne tillige tages højde for karakteren af militær virksomhed, herunder de særlige hensyn til sikkerheden i forsvaret mv.

På denne baggrund foretages en justering af bødepåstande i sager om overtrædelse af militær straffelov.

Det er endvidere fundet hensigtsmæssigt – i lyset af den nu foreliggende retspraksis – at udsende en samlet generel vejledning om den militære anklagemyndigheds strafpåstande i militære straffesager, således at der tillige vejledes om sanktionspåstanden i sager, hvor der skal nedlægges påstand om frihedsstraf. Se herom afsnit 4.1.

Fastsættelse af de vejledende bødetakster

I overensstemmelse med arbejdsgruppens anbefalinger er der ved revisionen af bødepåstandene fastsat *vejledende bødetakster*, således at den vejledende bødepåstand finder anvendelse i normal- eller typetilfælde inden for de enkelte bestemmelsers anvendelsesområde.

Ved fastsættelsen af de vejledende bødepåstande er der taget udgangspunkt i domspraksis samt i øvrigt foretaget en generel regulering af bødepåstandene i overensstemmelse med pris- og lønudviklingen. Forhøjelser er samtidig generelt foretaget således, at bødepåstanden fastsættes til beløb, der er delelig med 500 kr.

Den militære anklagemyndigheds strafpåstand skal som udgangspunkt udformes i overensstemmelse med retningslinjerne i denne meddelelse, og retningslinjerne må således i almindelighed ikke fraviges. Det angivne vejledende bødeniveau vil kunne fraviges i op- eller nedadgående retning, hvis der i den konkrete sag foreligger særlige skærpende eller formildende omstændigheder.

De vejledende bødestørrelser begrænser ikke domstolenes frihed ved strafudmålingen, jf. herved de almindelige principper for strafudmålingen. De angivne bødetakster er således ikke til hinder for, at domstolene i konkrete tilfælde med konkret begrundelse fraviger disse i skærpende eller formildende retning.

2. De særlige militære pligter

De almindelige pligter, der gælder i offentlig tjeneste, finder også anvendelse på militær personel. Disse almindelige civile pligter er suppleret med de yderligere pligter, der følger af de militære tjenesteforholds særlige karakter.

Som følge af det særlige militære pligtforhold har Folketinget fundet det påkrævet at fravige og udvide ansvarsområdet for pligtforsømmelser inden for forsvaret i forhold til, hvad der gælder på det civile område. Det er disse bestemmelser, der indgår i militær straffelovs bestemmelser om pligtforsømmelser. Militær straffelov har således karakter af en strafferetlig særlov (speciallov).

Det er bl.a. anført i de almindelige bemærkninger til lovforslag L 54/2005, pkt. 3.8.:

”For militært personel følger tjenesteplichterne i alt væsentligt af forskellige skriftlige regelsæt, der gælder for det enkelte tjenestested.

Som eksempler kan nævnes kasernemeddelelser, blivende bestemmelser, regler om våbenbetjening, sikkerhedsforskrifter mv.

Herudover forekommer konkret udformede regler i forbindelse med enkeltstående opgaver.

Endelig gælder som for alle andre offentligt ansatte eller beskæftigede de regler eller principper, som følger af tjenesteforholdets natur, særligt uskrevne, men almindeligt accepterede minimumskrav til vedkommendes daglige arbejde.

Dette er ikke specielt for militær straffelov § 15, men gælder også efter de regler, der er fastsat for andre i offentlig tjeneste, jf. herved bl.a. straffeloven § 157.

Som eksempel på regler eller principper, som følger af tjenesteforholdets natur, kan nævnes sandhedspligten. Højesteret udtalte i en dom af 25. april 2012, at *”sandhedspligten er af fundamental betydning i tjenesteforhold, og tilsidesættelse af denne pligt er som udgangspunkt en grov tilsidesættelse af de pligter, der gælder i tjenesten.”* Højesterets dom er trykt i Ugeskrift for Retsvæsen 2012, side 2387 H.

Militær straffelov indeholder således en række bestemmelser om straf for *grovere* tilsidesættelser af de militære pligter. Mindre grove pligtforsømmelser kan behandles af forsvaret efter bestemmelserne i militær disciplinarlov.

For så vidt angår sondringen mellem grovere pligtforsømmelser efter militær straffelov og mindre grove pligtforsømmelser efter militær disciplinarlov kan der henvises til Generalauditørens reviderede vejledning vedr. afgrænsningen mellem L 530/2005, militær straffelov og L 532/2005, militær disciplinarlov (Straf- eller disciplinarfølgning?), der blev udsendt i juni 2007.

3. Generelle bestemmelser om straffens udmåling

Behandlingen af militære straffesager følger samme retsprincipper som behandlingen af de civile straffesager. Dette indebærer bl.a., at straffelovens almindelige regler om straffens fastsættelse også gælder for militære

straffesager, herunder de almindelige regler om straffens fastsættelse i straffelovens §§ 80-83, straffelovens bestemmelser om gentagelsesvirkning (recidiv) og sanktionsfastsættelsen, når der er flere forhold til samtidig påkendelse (kumulation).

Der opstår endvidere i nogle sager spørgsmål om afgrænsningen mellem militær straffelov og anden strafbelagt lovgivning, og hvorledes der bør forholdes, når gerningsindholdet omfatter både overtrædelse af militær straffelov og andre strafbelagte bestemmelser.

Militær straffelovs karakter af en strafferetlig særlov indebærer f.eks., at bødestraf for overtrædelse af loven ikke skal fastsættes som dagbøder, jf. herved straffelovens § 51, stk. 1, medmindre overtrædelsen foreligger til samtidig påkendelse med en bødegivende straffelovsovertrædelse.

3.1. De almindelige regler om straffens fastsættelse (straffelovens §§ 80-83)

De almindelige regler om straffens fastsættelse fremgår af straffelovens §§ 80-83.

Straffelovens § 80 angiver de hovedhensyn, som skal indgå i straffastsættelsen. Ved straffens fastsættelse skal der under hensyntagen til ensartethed i retsbehandlingen lægges vægt på lovovertrædelsens grovhed og på oplysninger om gerningsmanden. Ved vurderingen af lovovertrædelsens grovhed skal der tages hensyn til den med lovovertrædelsen forbundne skade, fare og krænkelse samt til, hvad gerningsmanden indså eller burde have indset herom. Ved vurderingen af oplysninger om gerningsmanden skal der tages hensyn til dennes almindelige personlige og sociale forhold, dennes forhold før og efter gerningen samt dennes bevæggrunde til gerningen.

Straffelovens §§ 81-82 angiver en række forhold, som ved straffens fastsættelse i almindelighed skal indgå som henholdsvis skærpende og formildende omstændigheder.

Efter § 81 skal det f.eks. i almindelighed indgå som en skærpende omstændighed ved straffens fastsættelse, hvis gerningsmanden tidligere er straffet af betydning for sagen, hvis gerningen er udført af flere i forening, eller hvis gerningen er særligt planlagt eller led i omfattende kriminalitet.

Straffelovens § 82 indeholder en række forhold, der i almindelighed skal indgå i strafudmålingen som formildende omstændigheder ved straffens fastsættelse.

Som det fremgår, skal der ved fastsættelse af straffen, herunder bødestraffen, for en given lovovertrædelse tages hensyn til at sikre ensartethed i retsbehandlingen, og straffen fastsættes ud fra en *konkret* vurdering af lovovertrædelsens karakter og grovhed samt oplysninger om gerningsmandens forhold, jf. straffelovens § 80.

Hertil kommer den særlige bestemmelse om strafnedsættelse og strafbortfald i militær straffelov § 14, se neden for, pkt. 4.2.1.

3.2. Straffelovens § 81, nr. 1, og § 84 om gentagelsesvirkning (recidiv)

Der foreligger gentagelse, når en person begår ny lovovertrædelse efter at være blevet dømt. Er der ikke tale om en mellemliggende dom, er der tale om af flere forhold til samtidig påkendelse (sammenstød).

Ved lov nr. 218 af 31. marts 2004 om ændring af straffeloven og retsplejeloven (Ændring af strafferammer og bestemmelser om straffastsættelse mv.) skete bl.a. en ændring af straffelovens §§ 80-84 om straffens

fastsættelse. Anvendelsen af lovbestemmelser om forhøjet straf i gentagelsestilfælde reguleres nu i straffelovens § 84, således at det ved bestemmelsen i § 84, stk. 3, er fastsat, at gentagelsesvirkningen først ophører, når der er forløbet 10 år efter, at den tidligere straf er udstået, endeligt eftergivet eller bortfaldet, mod hidtil 5 år. Det blev samtidig fastsat, at også overtrædelser, der er begået før det fyldte 18. år, kan tillægges gentagelsesvirkning, jf. § 84, stk. 1. De nye regler trådte i kraft den 2. april 2004.

Det antages i Rigsadvokat Meddelelse 9/2005 om Strafpåstanden i sager om overtrædelse af straffeloven, at reglen i straffelovens § 84, stk. 3, om 10 års gentagelsesvirkning kan anvendes, uanset om gentagelsesvirkningen af en afgørelse truffet før lovændringens ikrafttræden den 2. april 2004 var ophørt efter den tidligere gældende regel om gentagelsesvirkning i 5 år. Se herom nærmere den pågældende Rigsadvokat Meddelelse.

Reglerne gælder tilsvarende for overtrædelser af militær straffelov. Det i Generalauditør Meddelelse nr. 7/2007 fastlagte udgangspunkt, hvorefter der i andengangstilfælde bør ske en forhøjelse på 50% og en fordobling i tredjegangstilfælde, hvis fængselsstraf ikke er forskyldt, videreføres.

Kun forsætlige og groft uagtsomme overtrædelser af militær straffelov er strafbare, ligesom en række af bestemmelserne er begrænset til grove forhold. Simpelt uagtsomme overtrædelser og mindre grove forhold vil således ikke kunne straffes efter militær straffelov i førstegangstilfælde. I *gentagelsestilfælde* kan straf dog efter omstændighederne anvendes, selv om forholdet isoleret bedømt må anses for mindre groft eller begået som følge af simpel uagtsomhed.

3.3. Flere forhold til samtidig påkendelse (kumulation)

3.3.1. Generelle spørgsmål

I tilfælde, hvor der foreligger flere overtrædelser til samtidig pådømmelse, følger det af straffelovens § 88, at der skal fastsættes en fælles straf inden for den foreskrevne strafferamme.

Det gældende udgangspunkt er, at straffen i denne situation fastsættes ved modereret kumulation, dvs. at der som samlet straf fastsættes en noget lavere straf efter en samlet skønsmæssig vurdering af forholdene.

Bestemmelser om, at en bøde ved flere overtrædelser af strafbelagte lovbestemmelser udmåles ved at sammenlægge den normale takstmæssige bødestraf for hver overtrædelse, uanset om overtrædelserne begås ved én eller flere handlinger, betegnes *absolut kumulation*.

Dette følger bl.a. af færdselslovens § 118 a, stk. 2, 1. pkt. Er der tale om overtrædelse af færdselsloven og af anden lovgivning, der medfører bødestraf, følger det af færdselslovens § 118 a, stk. 2, 2. pkt., at bødestrafen for overtrædelse af færdselsloven sammenlægges med bødestrafen for overtrædelsen af den eller de andre love.

Det anføres herom i Rigsadvokatens Meddelelse 4/2000, pkt. 2.3.3.:

”Reglen medfører, at fastsættelsen af den samlede bøde for eksempelvis en overtrædelse af færdselsloven og en overtrædelse af våbenloven sker ved at sammenlægge den takstmæssige bøde for hver overtrædelse (absolut kumulation). Det er alene bøder for færdselslovsovertrædelser, der er omfattet af princippet om absolut kumulation efter bestemmelsen i § 118 a, stk. 2.

Bestemmelsen angår ikke fastsættelse af bøder uden for færdselslovens område. Ved flere samtidige overtrædelser af anden lovgivning, der medfører bødestraf, vil den samlede bøde for disse overtrædelser således skulle fastsættes uafhængigt af reglen i færdselslovens § 118 a, stk. 2, hvorimod én eller flere samtidige bøder for overtrædelse af færdselsloven skal medtages fuldt ud ved den samlede bødeberegning. Ved fastsættelsen af den samlede bøde for eksempelvis en overtrædelse af færdselsloven og to overtrædelser af våbenloven skal bøden for overtrædelse af færdselsloven indgå fuldt ud ved den samlede bødeberegning, mens det må afgøres konkret efter principperne om kumulation, om overtrædelserne af våbenloven skal indgå med den fulde takst for hver overtrædelse eller med et mindre beløb.”

Er der tale om en overtrædelse af færdselsloven, der medfører bødestraf, og overtrædelse af anden lovgivning, der medfører frihedsstraf, følger det af færdselslovens § 118 a, stk. 3, 2. pkt., at der idømmes en bøde for overtrædelse af færdselsloven ved siden af frihedsstraffen.

Det anføres herom i Rigsadvokatens Meddelelse 4/2000, pkt. 2.3.5.:

”Reglen medfører, at der eksempelvis som udgangspunkt skal udmåles en tillæggsbøde ved samtidig pådømmelse af en overtrædelse af straffeloven, der medfører en kortere frihedsstraf, og en kørsel uden kørekort.

Reglen om idømmelse af en bøde ved siden af frihedsstraffen kan i medfør af færdselslovens § 118 a, stk. 4, fraviges, når særlige grunde taler herfor. Bestemmelsen vil eksempelvis kunne finde anvendelse i tilfælde, hvor udgangspunktet om absolut kumulation vil betyde, at der skal idømmes en mindre tillæggsbøde til en længere frihedsstraf.

Det skal imidlertid fremhæves, at der ifølge forarbejderne (lovforslag nr. L 262 af 30. marts 2000, de specielle bemærkninger til bestemmelsen) som altovervejende hovedregel skal anvendes absolut kumulation. Er der således tale om en kortere frihedsstraf for f.eks. vold eller hærværk, forudsættes det, at der idømmes en tillæggsbøde, hvis der til samtidig pådømmelse foreligger en overtrædelse af færdselsloven, der udløser en bødestraf.”

Det forudsættes endvidere i forarbejderne til arbejdsmiljølovgivningen, at bødestraften ved flere overtrædelser til samtidig pådømmelse skal fastsættes ved en sammenlægning af de normale bøder (absolut kumulation). Se herom Rigsadvokat Meddelelse nr. 8-2006.

3.3.2. Flere overtrædelser af militær straffelov

Der er ikke i militær straffelov eller i forarbejderne til denne fastsat retningslinjer for fastsættelsen af den samlede (bøde) straf, når der er tale om flere overtrædelser til samtidig pådømmelse. Det følger heller ikke af Rigsadvokatens Meddelelse 6/2009 om strafpåstande mv. i sager vedrørende overtrædelse af værnepligtsloven, beredskabsloven samt lov om værnepligtens opfyldelse ved civilt arbejde, der er udgangspunkt for bødefastsættelsen for ulovlig udeblivelse efter militær straffelov § 25.

Hvis overtrædelsen består i samtidig påkendelse af flere forhold, finder straffelovens § 88 anvendelse, og der skal således fastsættes en samlet straf for samtlige forhold.

Den samlede bødepåstand ved flere overtrædelser af militær straffelov beror således på en *konkret vurdering*, hvor bødepåstanden som udgangspunkt bør fastsættes ved modereret kumulation. Spørgsmålet om, hvilken straf der skal udmåles i den enkelte konkrete sag, vil fortsat bero på domstolenes samlede vurdering af de foreliggende omstændigheder i den enkelte sag.

Efter retspraksis anvendes i almindelighed *absolut* kumulation ved samtidig udmåling af bøder for flere forhold af udeblivelse. Se herom nedenfor.

3.4. Bestemmelser om forhøjede strafmaksima for handlinger begået under væbnet konflikt mv.

Bestemmelsen i militær straffelov § 10 fastlægger, hvornår lovens bestemmelser for væbnet konflikt finder anvendelse. Bestemmelsen har følgende ordlyd:

*”§ 10. Lovens bestemmelser for væbnet konflikt finder anvendelse, når danske styrker i eller uden for riget er i væbnet konflikt, eller der er givet meddelelse herom efter stk. 2 eller stk. 3.
Stk. 2. Under truende udsigt til væbnet konflikt kan forsvarsministeren offentliggøre meddelelse om, at lovens bestemmelser for væbnet konflikt finder anvendelse.
Stk. 3. Forsvarsministeren kan i forbindelse med udsendelse af danske styrker uden for rigets grænser bemyndige chefen for den udsendte styrke til under truende udsigt til væbnet konflikt at meddele, at lovens bestemmelser for væbnet konflikt finder anvendelse for styrken.”*

Bestemmelsen angiver betingelserne for anvendelse af militær straffelovs bestemmelser for væbnet konflikt. Bestemmelserne i § 10, stk. 1 og 2, svarer i det væsentlige til den hidtil gældende bestemmelse, mens stk. 3 er en ny bestemmelse. Det er i forarbejderne til bestemmelsen bl.a. anført:

”Til § 10

Til stk. 1

Med formuleringen »i eller uden for riget« præciseres, at bestemmelsen vedrører både international og ikke-international væbnet konflikt. Der er hermed ikke tilsigtet nogen realitetsændring, men alene en tydeliggørelse.

Væbnet konflikt foreligger, hvor dansk personel aktivt deltager i militære operationer mod en modstander, og i situationer, hvor en dansk styrke mod sin vilje inddrages i kamphandlinger f.eks. på grund af beskydning. I sidstnævnte tilfælde foreligger væbnet konflikt, uanset om de danske styrker skyder tilbage eller ej, forudsat at modstanderens styrker også repræsenterer en stat eller en gruppering med en struktur, der ganske må sidestilles hermed.

Til stk. 2

Ministerens bemyndigelse efter den gældende § 4, 1. punktum, 2. led, til under truende udsigt til krig at sætte krigstidsreglerne i kraft er udskilt til et særskilt stykke. Herved fremgår tydeligere, at reglerne kan træde i kraft dels »automatisk« ved danske styrkers aktive eller passive involvering i væbnet konflikt, jf. stk. 1, dels i tilfælde af udtrykkelig bestemmelse herom fra forsvarsministeren, jf. stk. 2. I sidstnævnte tilfælde kan reglerne også sættes i kraft alene for at udelukke enhver tvivl herom hos det involverede personel, således at der er fuldstændig klarhed omkring retstilstanden. Forsvarsministeren kan som »det mindre i det mere« vælge at sætte bestemmelserne for væbnet konflikt i kraft alene for en bestemt eller dele af en udsendt styrke.

I visse situationer kan der være behov for, at forsvarsministeren på forhånd meddeler en enhed, der allerede er eller skal udsendes, at bestemmelserne for væbnet konflikt er gældende for den pågældende mission, idet der utvivlsomt vil være tale om en opgave, der kan involvere de pågældende i væbnet konflikt. Reglerne for væbnet konflikt vil i en sådan situation kunne sættes i kraft ved forsvarsministerens offentlige meddelelse herom, også inden styrken har forladt dansk territorium, men hvor forberedelserne til udsendelse er i gang, og hvor det derfor allerede fra dette

tidspunkt er relevant – også så personellet har fuld klarhed om egne vilkår – at disse bestemmelser er gældende.

Til stk. 3

Især under udsendelse af danske styrker til udlandet kan der være behov for hjemmel til at kunne sætte lovens bestemmelser for væbnet konflikt i kraft i den »grå fase«, der ligger umiddelbart forud for indtræden af væbnet konflikt, men hvor væbnet konflikt endnu ikke kan konstateres.

Som følge af at situationen under udsendelse i internationale fredsstøttende operationer kan udvikle sig fra det ene øjeblik til det andet, foreslås det som stk. 3 at optage en bestemmelse, hvorefter forsvarsministeren kan delegerer sin beføjelse til at sætte reglerne for væbnet konflikt i kraft til chefen for den udsendte styrke. En sådan hjemmel kan bidrage til at sikre, at det udsendte personel på et tidligere tidspunkt får fjernet den uklarhed, der måtte være, om hvorvidt reglerne om væbnet konflikt finder anvendelse.

Formålet med den foreslåede bestemmelse er således, at den militære chef kan sætte militær straffelovs regler om væbnet konflikt i kraft i situationer, hvor der ikke endnu foreligger en væbnet konflikt, som den danske styrke er involveret i, men hvor faren for væbnet konflikt er overhængende. I sådanne tilfælde er det væsentligt, at chefen over for personellet kan fjerne enhver tvivl om retsstillingen.

Som eksempel herpå kan nævnes den situation, at den danske styrke er under forskydning ind i indsatsområdet i forbindelse med en fredsstøttende operation. Den danske styrke er ikke blevet angrebet af nogen af de stridende lokale parter, og den danske styrke er derfor ikke i væbnet konflikt. De stridende parter er derimod fortsat indblandet i lejlighedsvis kampe indbyrdes – der »skydes i lokalområdet« – og der er i det hele taget en overhængende fare for, at situationen kan udvikle sig. I en sådan situation kan det efter omstændighederne være vanskeligt meget hurtigt at få en afgørelse fra forsvarsministeren – der ikke selv er på stedet og kan vurdere situationen – om at sætte militær straffelovs regler om væbnet konflikt i kraft. Hvis den militære chef forinden er blevet bemyndiget hertil, vil han derimod selv være i stand til at sætte reglerne i kraft. Det er kun chefen for den pågældende styrke, der kan få en sådan bemyndigelse, som således ikke kan delegeres.

Det forudsættes, at den pågældende chef efterfølgende ad kommandovejen indberetter, at reglerne for væbnet konflikt er blevet sat i kraft. Endvidere skal chefen ophæve beslutningen, når der ikke længere findes behov for, at bestemmelserne er gældende. Det forudsættes, at denne pligt for den militære chef til at tilbagekalde meddelelsen optages i den bemyndigelse, som ministeren giver den pågældende chef. Indtræder der væbnet konflikt, efter at chefen har givet meddelelse til personellet efter stk. 3, gælder reglerne for væbnet konflikt efter reglen i gældende militær straffelov § 4, stk. 1, og lovforslagets § 10, stk. 1.

Der bør som hovedregel senest i forbindelse med udsendelsen af styrken tages stilling til, om der – navnlig ud fra en vurdering af opgavens karakter – skal gives en sådan bemyndigelse. En bemyndigelse kan dog også gives på et senere tidspunkt, f.eks. hvis forholdene i missionsområdet har ændret sig. Forsvarsministerens bemyndigelse, der forudsættes givet ad kommandovejen, vil skulle præcisere, hvilken chef der er tale om.”

De centrale materielle bestemmelser om straf for overtrædelse af forhold begået under væbnet konflikt findes i militær straffelov §§ 28-35 om forbrydelser mod forsvarsmagtens kampdygtighed og §§ 36-38 om andre forbrydelser under væbnet konflikt.

Foruden disse bestemmelser indeholder militær straffelov en række bestemmelser om forhøjede strafmaksima for pligtforsømmelser begået under væbnet konflikt. Disse bestemmelser omfatter:

- forsætlig grov lydighedsnægtelse (§ 11, stk. 3),
- mytteri (§ 12, stk. 2),
- forsætlig grov vagtforseelse (§ 24, stk. 3),
- forsætlig grov udeblivelse (§ 25, stk. 4, jf. stk. 1 og 2) og
- anden forsætlig grov pligtforsømmelse – (§ 27, stk. 3).

I forbindelse med udvalgsbehandlingen om ændringen af militær straffelov er der bl.a. stillet spørgsmål til Forsvarsministeriet om forståelsen af begrebet væbnet konflikt. Der anføres herom følgende i Forsvarsministeriets notat af 6. april 2005 om Væbnet konflikt (Forsvarsudvalget L 54 - Bilag 9):

” ...

Hverken den militære straffelov eller anden dansk lovgivning indeholder nogen definition af, hvornår der er tale om væbnet konflikt. Den militære straffelovs bestemmelser om væbnet konflikt finder først og fremmest anvendelse i de situationer, der henset til omfanget og intensiteten af kamphandlingerne i overensstemmelse med folkeretten betegnes som en ”væbnet konflikt”. Uden for dette begreb falder optøjer og sporadisk isolerede voldshandlinger. Ved afgørelsen af, om der er tale om en væbnet konflikt, lægges således vægt på de faktiske omstændigheder.

Retningsgivende kan endvidere være, om konflikten af kompetente internationale organisationer og organer, samt af de i konflikten involverede parter, karakteriseres som en væbnet konflikt.

Opstår der kamphandlinger mellem danske eller allierede enheder og organiserede fjendtlige styrker, herunder også eventuelt kortvarige og lokalt afgrænsede kamphandlinger, kan den militære straffelovs regler om væbnet konflikt således finde anvendelse.

...

Hertil kommer, at de almindelige strafbarhedsbetingelser skal være opfyldt, for at en overtrædelse kan straffes, det vil sige, at den pågældende dels (objektivt) skal have begået overtrædelsen, og det skal være sket med den fornødne (subjektive) tilregnelser (forsæt eller grov uagtsomhed). Endvidere vil der ved udmålingen af en eventuel straf blive lagt vægt på de konkrete omstændigheder, hvorunder forseelsen er begået, herunder hvor klart det må antages at have stået for den pågældende soldat, at der i den foreliggende situation var tale om væbnet konflikt.

Det vil være den militære anklagemyndighed, Forsvarets Auditørkorps, som ved en konkret vurdering under inddragelse af ovenstående betragtninger og – efter omstændighederne – efter indhentet udtalelse fra relevante myndigheder i den konkrete militære straffesag overvejer, om der er tilstrækkeligt grundlag for at nedlægge påstand om strafforhøjelse eller i øvrigt bringe andre af de bestemmelser, som gælder i væbnet konflikt, i anvendelse i den konkrete sag.

En retstilstand, hvor de skærpede regler i den militære straffelov altid vil være gældende, vil omvendt indebære en unødigt skærpelse, da der i sådanne tilfælde ikke vil være tilstrækkelig begrundelse for reglerne.”

Det fremgår bl.a. af Forsvarsministeriets skrivelse af 21. maj 2003 til Forsvarskommandoen (i forbindelse med det danske militære bidrag til en sikringsstyrke til Irak) om den praktiske anvendelse af reglerne, at

”det vil være den militære anklagemyndighed, som ved en konkret vurdering i hvert enkelt sag vil overveje, om der er tilstrækkeligt grundlag for at nedlægge påstand om strafforhøjelse eller i øvrigt bringe

andre af de særlige krigstidsbestemmelser i anvendelse. Ved afgørelsen heraf vil der blive lagt vægt på forbrydelsens grovhed, og om der kan udmåles en passende straf inden for den normale strafferamme, samt hvorvidt det pågældende forhold må antages at have afgørende indflydelse på forsvarets evne til at udføre sine opgaver under væbnet konflikt. Den endelige afgørelse af, om der skal ske anvendelse af krigstidsbestemmelserne, vil i givet fald henhøre under domstolene”.

Det fremgår bl.a. af Betænkning 1435/2004, afgivet af udvalget om den militære straffe- og retsplejeordning mv., side 69, at Forsvarets Auditørkorps ikke har gjort brug af eller i øvrigt påberåbt sig krigstidsbestemmelserne, hverken under Kosovo-konflikten eller under operationer i Afghanistan eller Irak. Det samme har været tilfældet for så vidt angår danske styrkers deltagelse i den amerikanske ledede intervention i Irak i foråret 2003.

Dette gentages i landsdommer Nils Blacks lovkommentar (2006), side 61, om militær straffelov § 10. Det anføres videre side 62 in fine

” ...

Den omstændighed, at reglerne for væbnet konflikt er trådt i kraft, betyder imidlertid ikke, at den militære anklagemyndighed er forpligtet til at rejse tiltale efter de skærpede bestemmelser. Om der er grundlag for at nedlægge påstand om strafforhøjelse, vil formentlig bl.a. afhænge af, om det pågældende forhold kan antages at have haft afgørende indflydelse på forsvarets evne til at udføre sine opgaver”.

De nævnte bestemmelser om væbnet konflikt i militær straffelov, herunder bestemmelserne om strafforhøjelse for forsætlige forhold begået under væbnet konflikt, har kun i begrænset omfang været bragt i anvendelse.

Bestemmelserne har i praksis været anvendt i enkelte sager om ulydighed, grov udeblivelse og anden grov pligtforsømmelse fra missionsområdet i Afghanistan, hvor det pågældende forhold må antages at have afgørende indflydelse på forsvarets evne til at udføre sine opgaver under væbnet konflikt. Den endelige afgørelse af, om der skal ske anvendelse af disse bestemmelser, henhører som anført under domstolene.

Se herom neden for under militær straffelov § 11, § 25 og § 27.

3.5. Afgrænsningen mellem militær straffelov og anden lovgivning

I en række sager opstår der spørgsmål om, hvorvidt et forhold skal henføres (subsummeres) under militær straffelov, straffeloven eller anden strafferetlig særlovgivning eller eventuelt efter både militær straffelov og civile bestemmelser.

Afgrænsningen mellem militær straffelov og anden særlovgivning er særlig relevant med hensyn til overtrædelser af færdselsloven. Militær straffelov § 27 er således bragt i anvendelse på f.eks. kørselsfejl på områder, hvor færdselsloven ikke gælder, herunder ved kørsel under øvelser på marker, skydeterræn mv.

3.5.1. Afgrænsningen over for færdselsloven

Færdselsloven finder efter lovens § 1 kun anvendelse for færdsel på vej, som benyttes til almindelig færdsel af en eller flere færdselsarter. Militært personel, der uden for lovens gyldighedsområde foretager kørsel, som ville

have været i strid med færdselsloven, hvis denne lov kunne anvendes, vil normalt kunne drages til ansvar for grov pligtforsømmelse efter militær straffelov § 27.

Den militære anklagemyndighed følger samme praksis som den civile anklagemyndighed ved afgørelser i færdselssager eller ved tilsvarende forseelser begået uden for færdselslovens område. Se herom neden for om færdselssagers behandling.

Se endvidere afsnit 4.5.5. om færdselssager begået i udlandet og afsnit 5.2.1. om behandlingen af sager om overtrædelse af færdselsloven.

3.5.2. Afgrænsningen over for straffelovens § 293 a om brugstyveri i forbindelse med misbrug af militære tjenestekøretøjer

Det følger af bestemmelsesgrundlaget for anvendelsen af forsvarets køretøjer, at det ikke er tilladt at anvende militære tjenestekøretøjer til private formål, herunder kørsel til f. eks. et indkøbscenter med henblik på indkøb til private formål. Se herom bl.a. Forsvarskommandoens cirkulæreskrivelse af 3. oktober 2013 om anvendelse af Forsvarets tjenestekøretøjer.

Spørgsmålet om, hvorvidt et strafbart forhold skal subsumeres under militær straffelovs § 27 som grov pligtforsømmelse eller som brugstyveri efter straffelovens § 293 a, beror på en konkret vurdering af sagens karakter eller grovhed, herunder om der er tale om misbrug af et tjenestekøretøj, der er udleveret til tjenstlig kørsel, f.eks. i forbindelse med kursusvirksomhed, eller om den pågældende på eget initiativ uberettiget har sat sig i besiddelse af tjenestekøretøjet. I sidstnævnte tilfælde vil forholdet som udgangspunkt skulle subsumeres under straffelovens § 293 a. Er der derimod tale om et tilfælde, hvor tjenestekøretøjet er udleveret til tjenestekørsel, men køretøjet samtidig uberettiget anvendes til privatkørsel, vil forholdet som udgangspunkt skulle subsumeres under militær straffelovs § 27.

Sanktionspåstanden ved overtrædelse af straffelovens § 293 a er som udgangspunkt frihedsstraf. Ved overtrædelse af militær straffelov § 27 er sanktionspåstanden som udgangspunkt en forhøjet bøde.

Se herom nærmere afsnit 5.1. om behandlingen af sager om overtrædelse af straffeloven.

3.5.3. Afgrænsningen over for våbenloven, fyrværkeriloven og straffeloven i forbindelse med ulovlig omgang med ammunition mv.

Våbenloven gælder efter lovens § 8 ikke for militære myndigheder. Militært personels besiddelse og anvendelse mv. af våben mv., f.eks. ammunition, i privat øjemed kræver derimod tilladelse efter lovens almindelige regler. Tilsvarende regler findes efter fyrværkerilovens § 6, der undtager offentlige myndigheder, fra lovens krav om godkendelser og tilladelser for så vidt angår deres normale virke.

Militært personel, der har *hjemtaget* genstande omfattet af våbenloven, f.eks. efter endt øvelse, vil – foruden et strafansvar efter våbenloven – normalt også skulle drages til ansvar efter militær straffelov § 27, jf. det militære bestemmelsesgrundlag. Se herom neden for pkt. 3.6.

Opbevares genstandene derimod midlertidigt f.eks. på den pågældendes værelse i et militært etablissement, vil vedkommende normalt blive draget til ansvar for grov pligtforsømmelse efter militær straffelov § 27.

Tilsvarende gælder genstande, der er omfattet af fyrværkeriloven.

Hjemtagelse af effekter kan efter omstændighederne henføres under straffeloven, hvor betingelserne for at rejse tiltale for berigelseskriminalitet, f.eks. tyveri fra arbejdsplads, er til stede.

3.6. Sager, hvor tiltalen omfatter både overtrædelse af militær straffelov og andre overtrædelser

Omfatter gerningsindholdet både overtrædelse af militære tjenestebestemmelser og bestemmelser i andre love kan militær straffelov § 27 bringes i anvendelse i *sammenstød* med de civile straffebestemmelser.

Forudsætningen for anvendelse af militær straffelov ved siden af de civile bestemmelser må dog være, at den militære forseelse kan tillægges *selvstændig* betydning, således at den ikke fuldt ud kan anses for omfattet af de civile bestemmelser, jf. herved Østre Landsrets dom af 9. marts 2007 (8. afd.nr. S-3321-06). Landsretten tiltrådte i dommen, at afgivelse af urigtige oplysninger om et tjenstligt forhold i en sag om bedrageri måtte "*tillægges selvstændig betydning*" og tiltrådte anvendelsen af militær straffelov § 27, stk.1.

Betydningen af samtidig anvendelse af militær straffelov og civile straffebestemmelser for strafudmålingen må afgøres efter en konkret vurdering.

Eksempel

Retten i Herning, dom 3. maj 2012 (5-400/2012) – overtrædelse af færdselsloven og grov pligtforsømmelse

En sergent blev fundet skyldig i overtrædelse af færdselslovens § 117 a, stk. 1, jf. stk. 2, nr. 1 og § 56, stk. 1, ved til dels i tjenesten at have ført motordrevet køretøj dels i frakendelsestiden og dels efterfølgende selv om han ikke havde generhvervet førerretten. Han blev endvidere fundet skyldig i grov pligtforsømmelse efter militær straffelov § 27, stk. 1, ved at have undladt at gøre sine militære overordnede bekendt med, at han ikke var i besiddelse af gyldigt kørekort.

3.7. Andre spørgsmål vedrørende sanktionsfastsættelsen i militære straffesager

3.7.1. Sanktionsfastsættelsen for de enkelte personelgrupper

I visse situationer må forhold begået af overordnet personel bedømmes strengere, jf. herved de almindelige strafudmålingsprincipper i straffelovens § 80 mv., der er omtalt oven for. Det er bl.a. kommet til udtryk i de generelle vejledende bødetakster for overtrædelse af de bestemmelser i militær straffelov, der retter sig mod forhold begået af overordnet personel.

Sanktionen fastsættes efter en *konkret vurdering* af lovovertrædelsens karakter og grovhed og oplysninger om gerningsmandens forhold, jf. straffelovens § 80.

I Højesterets dom af 25. april 2012, trykt i Ugeskrift for Retsvæsen 2012, side 2387 H, tiltrådte Højesteret, at en højtstående officers bevidst usande oplysninger over for forsvarrets øverste ledelse statuerede en så grov forsømmelse af de pligter, der følger af stillingen, at forholdet er omfattet af den militære straffelovs § 27, stk. 2, jf. stk. 1.

Højesteret bemærkede bl.a., at der ved afgørelse af, om der foreligger pligtforsømmelse af særlig grov karakter efter § 27, stk. 2, bl.a. kan lægges vægt på, om der er tale om tilfælde, hvor "*en befalingsmand i høj grad har*

svigtet over for de krav, der efter hans stilling må stilles til ham". Højesteret fandt ikke grundlag for at ændre den af landsretten udmålte bødestraf på 8.000 kr.

3.7.2. Lav indtægt

Efter praksis i færdselssager kan bøder til personer med særlig lav indtægt nedsættes til det halve beløb, dog mindst 500 kr., når der foreligger nogle nærmere angivne oplysninger om den pågældendes indtægtsforhold, jf. Rigsadvokatens Meddelelse nr. 4/2000, pkt. 2.2.3. Denne ordning finder dog ikke anvendelse ved en række mere alvorlige overtrædelser af færdselsloven, herunder spirituskørsel, kørsel i frakendelsestiden og kørsel uden kørekort mv.

Efter Rigsadvokat Meddelelse nr. 6/2009 om Strafpåstande mv. i sager vedrørende overtrædelse af værnepligtsloven, beredskabsloven samt lov om værnepligtens opfyldelse ved civilt arbejde kan bøderne til personer med særlig lav indtægt – hvis den sigtede fremlægger den fornødne dokumentation for sine indtægtsforhold – nedsættes til det halve beløb i overensstemmelse med retningslinjerne i afsnit 2.2.3. i Rigsadvokatmeddelelse nr. 4/2000 om sanktionspåstande mv. i færdselssager. Det bemærkes, at det er forholdene på gerningstidspunktet, der er afgørende for en eventuel nedsættelse.

Som følge af værnepligtiges lønforhold i almindelighed er der efter retspraksis ikke grundlag for at nedsætte bøden som følge af særlig lav indkomst.

4. Strafpåstande for overtrædelser af de enkelte bestemmelser i militær straffelov

4.1. Indledning

Nedenfor angives vejledende retningslinjer for bødernes størrelse ved overtrædelse af en række bestemmelser i militær straffelov. Der er ikke i lovforslagets bemærkninger tilkendegivelser vedrørende den forventede strafudmåling for de enkelte overtrædelser, og bødestørrelserne er fastsat ved en justering af de hidtil gældende bestemmelser i Generalauditør Meddelelse nr. 7/2007.

Militær straffelov kapitel 2, speciel del, er opdelt i en række afsnit om de militære pligter. Der er i de følgende punkter fastsat vejledende bødetakster mv. for de hyppigst forekommende overtrædelser af militær straffelovs bestemmelser om

- pligter som underordnet (§§ 11-14),
- pligter som overordnet og sideordnet mv. (§§ 15-19),
- rusmidler mv. (§§ 20-23) og
- andre pligtforsømmelser (§§ 24-27 a).

Strafferammen i bestemmelserne om forbrydelser mod forsvarsmagtens kampdygtighed (§§ 28-35) og andre forbrydelser under væbnet konflikt (§§ 36-38) er med få undtagelser fængselsstraf, og det er henset til karakteren af disse lovovertrædelser ikke relevant at fastsætte vejledende strafpåstande for overtrædelse af disse bestemmelser. Tilsvarende gælder mytteribestemmelsen i § 12.

Sondringen i det tidligere bødekatalog mellem bestemmelser, der har en pendant i militær disciplinarlov, og de, der ikke har en pendant i disciplinarloven, er opretholdt i bilaget til sanktionskataloget.

Retningslinjerne gælder både for bødestørrelsen i sager, der afgøres med bødeforelæg, og for de påstande, der nedlægges i sager, som indbringes for domstolene. Se endvidere punkt 7 om indbringelse af sager for retten.

4.2. Pligter som underordnet – militær straffelov §§ 11-13

Der er i militær straffelov § 14 fastsat en særlig bestemmelse om strafnedsættelse og strafbortfald for underordnetes personers overtrædelse af visse militær pligter. Bestemmelsen har denne ordlyd:

”§ 14. Straffen efter §§ 11-13 kan nedsættes eller bortfalde, når den foranstående eller vagten ved sin adfærd har givet anledning til lovovertrædelsen.”

Det er i forarbejderne til bestemmelsen anført, at

”Bestemmelsen svarer til den gældende § 19, dog således at der foreslås en sproglig modernisering. Bestemmelsen foreslås tillige udvidet til også at give mulighed for strafnedsættelse eller strafbortfald, såfremt den foranstående eller vagten ved sin adfærd selv har givet anledning til respektstridig opførsel, jf. henvisningen til forslaget § 13. Der kan f.eks. være tale om – objektivt set – provokerende, groft fornærmende eller, som det hedder i den gældende bestemmelse, »udæskende« forhold.”

4.2.1. Ulydighed

Bestemmelsen om ulydighed har følgende ordlyd:

”§ 11. Den, der undlader at efterkomme en tjenstlig ordre fra en overordnet eller vagt, eller som efterkommer ordren på klart utilfredsstillende måde, straffes i grove tilfælde for ulydighed med bøde eller fængsel indtil 1 år.

Stk. 2. Straffen kan ved forsætlig overtrædelse stige til fængsel i 3 år, når ulydigheden er af særlig grov karakter, navnlig når den har medført betydelig skade eller fare eller har været egnet til at svække lydigheden hos andre tilstedeværende. Er ulydigheden forbundet med vold mod overordnet eller vagt, kan straffen stige til fængsel i 6 år.

Stk. 3. Under væbnet konflikt kan straffen ved forsætlig overtrædelse stige til fængsel i 10 år.”

Bestemmelsen om ulydighed er en af de centrale bestemmelser om en kvalificeret pligtforsømmelse, hvilket er fremhævet i de specielle bemærkninger til lovforslaget, lovforslag L 54/2005, hvorefter

”Pligtstridig adfærd i form af ulydighed må også i dag betragtes som en kvalificeret pligtforsømmelse og bør derfor optages i en selvstændig straffebestemmelse. Ulydighed kan være af ret alvorlig karakter og efter omstændighederne indebære betydelige risici. En selvstændig bestemmelse vil endvidere kunne medvirke til at beskytte f.eks. menige, der udfører vagttjeneste, mod krænkende eller anden ulovlig adfærd fra andet personel, herunder sideordnet personel, og derved understøtte den myndighed, som f.eks. den værnepligtige er tillagt som vagt.”

Det anføres videre om justeringen af strafferammen, at

”Strafferammen for ulydighed, jf. den gældende bestemmelse i § 16, stk. 1, 1. punktum, er fængsel indtil 6 måneder, mens strafferammen for vagtforseelser er fængsel indtil 1 år, jf. gældende § 26, stk. 1, og lovforslagets § 24. Ulydighed, navnlig i form af den direkte nægtelse af at efterkomme en ordre, vil efter omstændighederne være af samme strafværdighed som en vagtforseelse. Strafferammen foreslås derfor forhøjet fra de gældende 6 måneders fængsel til fængsel indtil 1 år, jf. lovforslagets § 11.”

Om grov ulydighed under væbnet konflikt anføres i forarbejderne, at

”Den gældende bestemmelse i militær straffelov § 16 om ulydighed indeholder ikke som f.eks. den gældende bestemmelse i § 26 om vagtforseelser en skærpet strafferamme for overtrædelser, der begås under væbnet konflikt. I gældende § 33 om krigsforræderi findes ganske vist en bestemmelse om strafansvar for den, der under væbnet konflikt eller under truende udsigt hertil undlader at udføre en befaling. § 33 forudsætter imidlertid, jf. indledningen til bestemmelsen, at forholdet er begået »i den hensigt at gavne fjenden eller skade det danske militære forsvar«. Strafferammen i § 33 er fængsel ikke under 8 år. I gældende § 35, stk. 1 og 2, findes endvidere bestemmelser om strafansvar for den, der på pligtstridig måde søger at unddrage sig faren i kamp mv. Strafferammen er her fængsel indtil 12 år.

Der vurderes derfor at være behov for at indføre en selvstændig skærpet strafferamme for tilfælde af ulydighed, som begås under væbnet konflikt, når forholdet ikke kan henføres under gældende §§ 33 (lovforslagets § 28) eller 35 (lovforslagets § 31). Konsekvenserne af disse forbrydelser vil som følge af den tekniske udvikling i dag kunne være langt mere alvorlige end sine katastrofale under væbnet konflikt i forhold til det, der kunne forudses i 1973 eller i 1937, hvor de gældende strafferammer i al væsentlighed blev fastsat. Den skærpede strafferamme under væbnet konflikt for ulydighed foreslås på denne baggrund fastsat til fængsel indtil 10 år. Den foreslåede strafferamme er udtrykkeligt begrænset til forsætlige forhold.”

Lydighedspligten efter militær straffelov § 11 hører til blandt de centrale bestemmelser om pligtforsømmelser i militær straffelov. På denne baggrund bør sanktionsniveauet for overtrædelse af denne bestemmelse i udgangspunktet være højere end for overtrædelse af de andre bestemmelser om pligter som underordnet (§§ 11-14).

Der nedlægges påstand om en skærpet sanktion i sager om overtrædelse af stk. 2 og stk. 3.

Sanktionspåstande:

Grov ulydighed efter § 11, stk. 1	2.500 kr.
Forsætlig ulydighed af særlig grov karakter efter § 11, stk. 2	skærpet bøde/fængsel
Forsætlig grov ulydighed under <i>væbnet konflikt</i> efter § 11, stk. 3	fængsel.

I særligt grove sager – f.eks. lydighedsnægtelse i forbindelse med internationale operationer – nedlægges påstand om frihedsstraf. Vejledende retspraksis:

Forsætlig ulydighed af *særlig* grov karakter efter § 11, stk. 2.

Retten i Køge, dom 10. juli 2006 (S 564/2006) – fængsel i 4 måneder

En overkonstabel ved det danske kontingent i Irak blev fundet skyldig i overtrædelse af militær straffelovs § 11, stk. 2, jf. stk. 1, ved i 2006 at have nægtet at deltage i patrulje i det danske missionsområde i Irak. Byretten anså pågældende med fængsel i 4 måneder og bemærkede, at den militære lydighedspligt må anses for helt central for forsvaret. Byretten fandt ikke grundlag for at gøre straffen betinget, hverken helt eller delvis.

Retten i Aalborg, dom 15. november 2006 (SS 10.3550/2006) – fængsel i 30 dage

En sergent ved Jægerkorpset blev fundet skyldig i overtrædelse af militær straffelovs § 11, stk. 2, jf. stk. 1, ved at have nægtet at lade sig udsende til Irak i 2006. Byretten anså pågældende med fængsel i 30 dage (dissens for fængsel i 60 dage). Der var ikke grundlag for at gøre straffen betinget. Der blev ved strafudmålingen i skærpente retning bl.a. lagt vægt på, at tiltalte måtte påregne, at han kunne udsendes med kort varsel, og at hans nægtelse var velovervejede. I formildende retning blev der lagt vægt på tiltaltes personlige forhold.

Forsætlig ulydighed af særlig grov karakter under *væbnet konflikt* efter § 11, stk. 2 og stk. 3.

Retten i Hillerød, dom 6. september 2011 (8-1464/2011) – fængsel i 4 måneder (betinget)

En konstabel, der gjorde tjeneste som minerydder ved det danske kontingent ved ISAF hold 8, blev fundet skyldig i ulydighed af særlig grov karakter under *væbnet konflikt* efter militær straffelovs § 11, stk. 1, jf. stk. 2 og stk. 3, ved i 2010 at have nægtet at udføre en ordre om at rydde et spor ned til en dansk patrulje, der var blevet ramt af en improviseret sprængladning. Byretten anså den pågældende med fængsel i 4 måneder, der under hensyn til den medgåede tid siden hændelsen og de vanskelige forhold, ordren skulle udføres under, blev gjort betinget.

4.2.2. Respektstridig opførsel

Bestemmelsen om respektstridig opførsel har denne ordlyd:

”§ 13. Den, der forsætligt ved handling eller i ord groft krænker en foranstående eller vagt, straffes for respektstridig opførsel med bøde eller fængsel indtil 6 måneder.”

Det anføres bl.a. om bestemmelsen i de specielle bemærkninger til lovforslaget, lovforslag L 54/2005:

”Den gældende bestemmelse i militær straffelov § 20 vedrører forsætlig »respektstridig opførsel over for foranstående eller vagt«. Bestemmelsen supplerer bestemmelsen om ulydighed over for overordnet eller vagt.

Der vurderes fortsat behov for at kunne reagere med en strafferetlig reaktion over for forhold, som ikke er udtryk for ulydighed, der er omfattet af § 16 (lovforslagets § 11), men som – ikke mindst af hensyn til respekten og disciplinen – kan medvirke til at undergrave eller belaste forholdet mellem de involverede. Dette er centralt ikke kun i forhold til overordnede, men også i forhold til foranstående. Der er derfor ikke fundet grundlag for at foreslå bestemmelsen begrænset til kun at omfatte respektstridig opførsel over for overordnet personel.”

Sanktionspåstande:

Forsætlig respektstridig opførsel

1.500 kr.

4.3. Pligter som overordnet og sideordnet mv. – militær straffelov §§ 15-19

Pligterne som overordnet og sideordnet mv. rummer forskellige former for pligtstridig adfærd, herunder forskelsbehandling/chikane, uberettiget modtagelse af gaver, unladelse af at gribe ind over for underordnet personels krænkende behandling af deres underordnede, forsætlig grov krænkelse af underordnet og udsættelse af sideordnet for særlig krænkende behandling, herunder for nedværdigende ritualer. Bestemmelsen er navnlig knyttet til den overordnedes misbrug af den befalingsret, han er tillagt som overordnet.

Forsætlig forskelsbehandling

Bestemmelsen om forsætlig forskelsbehandling har denne ordlyd:

”§ 15. Den overordnede, som forsætligt ved forskelsbehandling, chikane eller på tilsvarende måde forfølger en eller flere underordnede, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder.”

Det anføres bl.a. om bestemmelsen i de specielle bemærkninger til lovforslaget, lovforslag L 54/2005, at

”Det, der især kan begrunde en selvstændig kriminalisering af denne form for pligtforsømmelse (»forfølgelse« af en underordnet), er, at den overordnede herved misbruger den befalingsret, han er tillagt som overordnet. Forfølgelse fra en foranstående over for en efterstående, der ikke samtidig er hans underordnede, henføres i dag under gældende militær straffelov § 15. Denne retstilstand ændres ikke ved forslaget.

...”

Uberettiget gavemodtagelse mv.

Bestemmelsen om uberettiget gavemodtagelse har denne ordlyd:

§ 16. Den foranstående, der fra efterstående uberettiget modtager gave, pengelån eller anden fordel, straffes for misbrug af stilling med bøde eller fængsel indtil 6 måneder, medmindre højere straf er forskyldt efter anden lovgivning.

Det anføres bl.a. om bestemmelsen i de specielle bemærkninger til lovforslaget, lovforslag L 54/2005, at

”Det er især kommandoforholdet, herunder et muligt fremtidigt kommandoforhold, mellem den foranstående og den efterstående, der gør, at den foranstående ikke må bringe sig i en risiko for at »komme i lommen« på den efterstående. Det helt centrale bag bestemmelsen er, at forholdet skal være egnet til at bringe den foranstående i et afhængighedsforhold til den efterstående på tilsvarende måde som efter den gældende bestemmelse. Dette følger af udtrykket »uberettiget«.

Bestemmelsen beskytter desuden efterstående personel mod, at den foranstående udnytter kommandoforholdet til at opnå personlige fordele.

...”

Forsvarsministeriet har administrativt fastsat nærmere retningslinjer for personellet's adgang til at modtage og yde gaver mv. Se herom Forsvarsministeriets cirkulære nr. 9224 af 7. april 2006 om foranstående og overordnet personels modtagelse af gave, pengelån eller anden fordel mv.

Overordnedes manglende indgriben over for underordnet personels krænkende behandling af deres underordnede (”Myndigheds ikke-brug”)

Bestemmelsen om overordnedes manglende indgriben over for underordnet personels krænkende behandling af deres underordnede har denne ordlyd:

§ 17. Den overordnede, der forsætligt undlader at gribe ind over for en underordnet's krænkende behandling af dennes underordnede eller sideordnede, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder.

Det anføres bl.a. om bestemmelsen i de specielle bemærkninger til lovforslaget, lovforslag L 54/2005, at

”Den foreslåede bestemmelse er ny. Den overordnedes manglende indgriben over for underordnet personels krænkende behandling af deres underordnede (undertiden kaldet »myndigheds ikke-brug«) henføres efter gældende ret under militær straffelov § 15. Forholdet bør imidlertid udskilles til en selvstændig straffebestemmelse, idet det herved tydeliggøres, at overordnet, militært personel har pligt til at beskytte deres underordnede mod uacceptabel behandling fra overordnet eller sideordnet personel, jf. også lovforslagets almindelig bemærkning punkt 3.9.

Militær straffelov fra 1937 indeholdt i § 55 en tilsvarende bestemmelse om den foresattes forsømmelse af at gribe ind over for undergivnes forseelser i form af f.eks. rekrutplagerier. § 55 blev i lighed med et stort antal andre materielle straffebestemmelser ophævet ved 1973-loven, således at forholdene i stedet henførtes under den almindelige bestemmelse i § 15.

På baggrund af oplysninger om enkelte konkrete sager fra de senere år om såkaldte »optagelsesritualer« og lignende blandt personellet har det været overvejet, om den foreslåede bestemmelse bør suppleres med en bestemmelse, der omfatter den overordnedes manglende indgriben over for underordnet's krænkende adfærd over for deres sideordnede. Den overordnedes undladelse af at gribe ind over for sådanne forhold må betragtes som en efter omstændighederne alvorlig form for pligtforsømmelse. Disse situationer er derfor også foreslået omfattet af bestemmelsen.

*»Optagelsesritualer« og lignende finder undertiden sted med de impliceredes accept, og det kan derfor være vanskeligt for en overordnet, der bliver bekendt med situationen, at vurdere, om der er anledning til at gribe ind. Bestemmelsen er imidlertid formuleret således, at den overordnede har pligt til at gribe ind, såfremt forholdet objektivt set opfylder gerningsbeskrivelsen, dvs. at der er tale om krænkende behandling. På grund af den situation de implicerede er i, kan et samtykke som udgangspunkt ikke tillægges betydning.
... »*

Forsætlig krænkelse af underordnet

Bestemmelsen om forsætlig krænkelse af underordnet har denne ordlyd:

§ 18. Den overordnede, der forsætligt ved handling eller i ord groft krænker en underordnet, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder.

Det anføres bl.a. om bestemmelsen i de specielle bemærkninger til lovforslaget, lovforslag L 54/2005, at

»Den foreslåede bestemmelse er ny, jf. også lovforslagets almindelige bemærkninger punkt 3.9. Den overordnedes krænkende adfærd over for den underordnede er efter gældende militær straffelov ikke reguleret i en selvstændig straffebestemmelse, men behandles som en pligtforsømmelse efter den almindelige bestemmelse i gældende § 15. Denne form for pligtforsømmelse findes at være af samme strafværdighed som den tilsvarende respektstridige adfærd, som er omfattet af den gældende bestemmelse i § 20 (lovforslagets § 13).

For at understrege, at en overordnet på samme måde har pligt til at respektere en underordnet, foreslås det, at der indføres en selvstændig straffebestemmelse, som regulerer dette forhold.

Den foreslåede bestemmelse er således et modstykke til forslaget til § 13. Bestemmelsen omfatter den overordnedes pligtstridige adfærd over for den underordnede, hvor forholdet ikke er af en sådan karakter, at der er tale om »forfølgelse« eller »chikane«, jf. den gældende bestemmelse i § 21 og lovforslagets § 15. Om udtrykket »krænker« henvises til bemærkningerne under § 13.

Følgende situationer er ikke omfattet af den foreslåede bestemmelse: Er der objektivt set ikke tale om en krænkelse, selvom den pågældende måtte føle sig krænket, falder forholdet uden for bestemmelsen. Det samme gælder, hvor der objektivt set er tale om en krænkelse, men hvor krænkelsen ikke kan betegnes som grov.

... »

Sideordnedes krænkende behandling

Bestemmelsen om særligt krænkende behandling af sideordnede har denne ordlyd:

§ 19. Den, der udsætter en sideordnet for særlig krænkende behandling, herunder for nedværdigende ritualer, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder.

Det anføres bl.a. om bestemmelsen i de specielle bemærkninger til lovforslaget, lovforslag L 54/2005, at

»Militær straffelov indeholder ikke i dag en selvstændig bestemmelse, der kriminaliserer sideordnet personers nedværdigende behandling af hinanden, herunder i forbindelse med såkaldte optagelsesritualer, hvor der kan være tale om at typisk de nystartede eller mere uerfarne bliver udsat for

særlige ritualer fra ældre sideordnede. Sådanne forhold kan efter gældende ret efter omstændighederne henføres under den almindelige bestemmelse i gældende § 15.

Disse handlinger, som i et vist omfang allerede i dag er forbudt på en række tjenestesteder, er uacceptable. De kan ofte være stærkt belastende for eventuelle »svage soldater«, kammeratskabet, tjenestestedet og for forsvarers omdømme og rumme risiko for gruppepres og skjulte overgreb. Der findes derfor behov for, at sådanne handlinger, herunder ritualer, som sideordnede udsætter hinanden for, i grove tilfælde kan henføres under en specifik straffebestemmelse. Den foreslåede bestemmelse supplerer således forslaget § 17, der vedrører den overordnede manglende indgriben i disse situationer.

Accept fra den krænkedes side af at deltage i de pågældende handlinger fritager ikke gerningsmanden eller -mændene for strafansvar. Den foreslåede bestemmelse finder også anvendelse, når forholdet er begået uden for militært område, herunder i lukkede selskaber på privat område, når blot det krænkende forhold udspringer af det tjenstlige tilhørsforhold.

Det er ikke blot den, der aktivt udsætter en sideordnet for en nedværdigende eller krænkende behandling, der kan straffes. Efter omstændighederne kan også personel, der passivt ser til uden at gribe ind over for det krænkende forhold, straffes for medvirken, jf. straffeloven § 23.

Det er ikke en betingelse for at pålægge strafansvar, at den pågældende faktisk føler sig krænket eller nedværdiget. Det er tilstrækkeligt, at handlingen generelt er egnet til at krænke eller nedværdige. Strafferammen foreslås fastsat til bøde eller fængsel indtil 6 måneder.

...”

Sanktionspåstande for overtrædelse af militær straffelov §§ 15-19:

Overtrædelse af §§ 15-19 om pligter som *overordnet*, bør i udgangspunktet sanktioneres med en højere bødestraf end for den tilsvarende bestemmelse i § 13 om underordnet personels adfærd.

Udgangspunkt

2.000 kr.

4.4. Rusmidler m.v.

4.4.1. Påvirkethed i tjenesten

Bestemmelsen om påvirkethed i tjenesten har denne ordlyd:

§ 20. Den, der ved indtagelse af alkohol, euforiserende stoffer, opstemmende eller bedøvende midler eller på lignende måde har bragt sig i en tilstand, hvor vedkommende ikke er i stand til at varetage sin tjeneste på fuldt forsvarlig måde, straffes med bøde eller fængsel indtil 1 år.

Bestemmelsen er en af de centrale bestemmelser om en kvalificeret pligtforsømmelse, se herom nærmere de specielle bemærkningerne til lovforslaget, lovforslag L 54/2005:

”Efter den gældende bestemmelse i militær straffelov § 27, stk. 1, er det strafbart at »beruse sig« i tjenesten eller at indtage spiritus mv. på et tidspunkt, »når tjeneste må påregnes at forestå, således at han møder beruset i tjenesten«.

Den foreslåede bestemmelse svarer i det væsentlige til den gældende bestemmelse.

Udtrykket »beruser sig« i den gældende bestemmelse er foreslået ændret til »indtagelse af alkohol, euforiserende stoffer, opstemmende eller bedøvende midler eller af lignende årsager«. Der er herved ikke tilsigtet nogen ændring af bestemmelsens anvendelsesområde i forhold til den gældende bestemmelse, men alene en præcisering. Den foreslåede formulering svarer endvidere i det væsentlige til bestemmelsen i færdselsloven § 54.

Gerningsindholdet foreslås samtidig suppleret med et krav om, at tilstanden skal indebære, at den pågældende »ikke er i stand til at varetage sin tjeneste på fuldt forsvarlig måde«. Selve indtagelsen af alkohol mv. er således ikke i sig selv strafbar, men det kræves, at påvirketheden skal have haft den beskrevne indvirkning på evnen til at varetage tjenesten. Dette krav indebærer en vis begrænsning i det strafbares område i forhold til den gældende bestemmelse. På den anden side er med udtrykket »fuldt forsvarlig måde« tilsigtet, at der ikke skal meget til, før spiritusindtagelse i tjenesten kan medføre strafansvar. Kravet om fuld tjenestedygtighed skyldes navnlig, at den daglige tjeneste i forsvaret ofte er forbundet med mulighed for omgang med våben og andet farligt materiel, ligesom tjenesten kan omfatte betjening af udstyr mv., hvor manglende agtpågivenhed kan indebære risiko for alvorlig skade eller fare herfor. Som bestemmelsen foreslås formuleret, stilles der således ikke krav om, at indtagelsen skal have medført en konkret farlig situation.

Om betingelserne for strafansvar er opfyldt, må afgøres på grundlag af den pågældendes egen forklaring om omfanget af spiritusindtagelsen mv., vidneforklaringer om hans adfærd under tjenesten og øvrige foreliggende oplysninger. Størrelsen af en eventuel promille er naturligvis af betydning, men ikke i sig selv afgørende. Blodprøve kan kræves udtaget under de betingelser, der er nævnt i retsplejeloven § 792 b, stk. 2, færdselsloven § 55, stk. 2, og forslaget til § 15 i militær retsplejelov.

Den foreslåede bestemmelse omfatter som den gældende bestemmelse både den, der beruser sig under tjenesten, og den, der møder beruset til tjeneste, forudsat, at indtagelsen af alkohol mv. er sket på et tidspunkt, hvor den pågældende måtte regne med snart at skulle på tjeneste. Ved udeladelsen af det gældende udtryk, »når tjeneste må påregnes«, er ikke tilsigtet nogen ændring af bestemmelsens anvendelsesområde. Strafansvar forudsætter, at der foreligger forsæt eller grov uagtsomhed. Heri ligger også, at den pågældende vidste eller måtte regne med, at han kunne blive indkaldt til tjeneste.

Strafferammen for frihedsstraf foreslås forhøjet fra de gældende 4 måneders fængsel til fængsel indtil 1 år, da en overtrædelse af bestemmelsen efter omstændighederne kan være ganske alvorlig og indebære ikke ubetydelige risici for andre.”

Bestemmelsen i militær straffelov § 20 er en central bestemmelse og bødeniveauet for overtrædelse af denne bestemmelse skal afspejle de særlige hensyn til bl.a. sikkerheden i forsvaret, som gør sig gældende. Dette indebærer samtidig, at bøden forhøjes, hvis vagttjeneste eller andre sikkerhedsmæssige opgaver kompromitteres.

Sanktionspåstande:

Udgangspunkt	2.500 kr.
Vagt (sikkerhed mv.)	3.500 kr.

4.4.2. Overtrædelse af promillegrænser

Bestemmelsen om overtrædelse af promillegrænser har denne ordlyd:

§ 21. Forsvarsministeren kan fastsætte bestemmelser om promillegrænser på særlige områder for tjeneste i forsvaret, navnlig når sikkerhedsmæssige forhold kan begrunde det. Forsvarsministeren kan herunder bemyndige militære myndigheder til at fastsætte promillegrænser i særlige situationer. Overtrædelse af sådanne promillegrænser straffes med bøde eller fængsel indtil 1 år.

Bestemmelsen er en af de centrale bestemmelser om en kvalificeret pligtforsømmelse, se herom nærmere de specielle bemærkningerne til lovforslaget, lovforslag L 54/2005:

”Ved den foreslåede bestemmelse bemyndiges forsvarsministeren til at fastsætte promillegrænser for tjeneste i forsvaret, navnlig når sikkerhedsmæssige forhold kan begrunde det.

Der gælder i dag på flere tjenesteområder inden for forsvaret forbud mod at være påvirket af spiritus under tjenesten. I sådanne tilfælde er promillegrænsen fastsat til 0,00. På andre områder gælder promillegrænser, der er lavere end den promillegrænse på 0,5, der gælder efter færdselsloven § 53 for at føre motordrevet køretøj. Disse regler er fastsat administrativt, navnlig i blivende bestemmelser for det pågældende tjenestested eller den pågældende mission. Sådanne promillegrænser betyder, at en alkoholpromille, der overstiger den fastsatte, er ensbetydende med, at den pågældende ikke vil være i stand til at varetage sin tjeneste på det pågældende område på fuldt forsvarlig måde.

Militære øvelsesområder og andre områder og veje, som udgør militært område, og som ikke benyttes til almindelig færdsel, er ikke omfattet af færdselsloven, jf. færdselslovens § 1. Det betyder, at færdselslovens bestemmelser om spiritus- og promillekørsel ikke finder anvendelse ved kørsel i motordrevet køretøj, herunder militære køretøjer, på sådanne områder, medmindre der administrativt er fastsat bestemmelser herom.

Overtrædelse af administrativt fastsatte promillegrænser udgør efter gældende ret en pligtforsømmelse, som er strafbar efter den almindelige bestemmelse i militær straffelov § 15. Som eksempel på en promillegrænse på 0,00 kan nævnes regler for kørsel med pansrede køretøjer, hvorefter det er forbudt at køre, starte eller forsøge at starte motorer eller tekniske installationer, hvis noget besætningsmedlem er påvirket af spiritus eller på anden måde er uegnet til at varetage sine pligter på fuldt betryggende måde, jf. bestemmelsessættet HRN 911-031, kapitel 2, punktum 213.

Den foreslåede bestemmelse er begrænset til »særlige områder for tjeneste i forsvaret«, navnlig når sikkerhedsmæssige hensyn kan begrunde sådanne regler. Udtrykket »områder« omfatter både tjenstlige funktioner og geografiske områder, f.eks. et tjenestested i udlandet og et øvelsesområde.

Den foreslåede bestemmelse vil også kunne anvendes til at fastsætte bestemte promillegrænser for kørsel i motordrevet køretøj på militære områder mv., hvor færdselsloven ikke gælder. Om tjenstlige og arbejdsmæssige opgaver er af en sådan karakter, at der bør fastsættes promillegrænser, afgøres efter forslaget af ministeren.

Bestemmelsen vil endvidere kunne anvendes til at fastsætte promillegrænser, herunder om alkoholforbud på særlige områder eller i bestemte situationer, f.eks. under øvelser, forhøjet beredskab, ved anvendelse af særligt materiel, på særlige tjenestesteder, under missioner i udlandet mv. Ministeren vil i forskrifterne kunne give militære myndigheder hjemmel til at fastsætte promillegrænser i særlige situationer.

Det har været overvejet, om der tillige bør skabes hjemmel til at frakende retten til at føre motordrevet køretøj efter de regler, der gælder efter færdselsloven, i tilfælde af kørsel i spirituspåvirket tilstand på områder, hvor færdselsloven ikke gælder. Henset til, at reglerne om førerretsfrakendelse ikke finder anvendelse på civile, der fører motordrevet køretøj på sådanne områder under påvirkning af spiritus, findes der ikke tilstrækkelig anledning til at foreslå sådanne bestemmelser.

Overtrædelse af sådanne promillegrænser straffes som efter forslaget til § 20 med bøde eller fængsel indtil 1 år.

...”

Forsvarsministeren har med hjemmel i § 21 udstedt bekendtgørelse nr. 220 af 20. marts 2009 om promillegrænser på særlige områder for tjeneste i forsvaret. Bekendtgørelsen omfatter særlige områder, hvor der stilles særlige krav til personellets omhu og agtpågivenhed, især hvor sikkerhedsmæssige grunde gør sig gældende. Bekendtgørelsen oplister en række områder, herunder vagttjeneste, skarpskydning, omgang med farlige stoffer, betjening af pansrede køretøjer mv.

Overtrædelser af promillegrænserne er ligesom overtrædelse af bestemmelsen i § 20 særligt alvorlige for forsvaret, og der nedlægges påstand om bøde på samme niveau.

Sanktionspåstande:

Udgangspunkt	2.500 kr.
Vagt (sikkerhed mv.)	3.500 kr.

4.4.3. Besiddelse af euforiserende stoffer i tjenesten eller på militært område

Bestemmelsen om besiddelse af euforiserende stoffer har denne ordlyd:

§ 22. Den, der i tjenesten eller på militært område er i besiddelse af euforiserende stoffer, jf. lov om euforiserende stoffer, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder, medmindre højere straf er forskyldt efter anden lovgivning. Det samme gælder den, der indtager sådanne stoffer i tjenesten eller på militært område.

Se herom nærmere de specielle bemærkninger til lovforslaget, lovforslag L 54/2005:

”Efter den foreslåede bestemmelse straffes enhver besiddelse eller indtagelse af euforiserende stoffer i tjenesten eller på militært område.

Efter § 1, stk. 2, i lov om euforiserende stoffer er det under strafansvar forbudt bl.a. at sælge, købe, udlevere og besidde euforiserende stoffer, der er omfattet af loven. De stoffer, der er omfattet, er optaget i bilag til loven. Straffen for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer er bøde eller fængsel indtil 2 år.

I praksis behandler den militære anklagemyndighed sager om militært personels besiddelse og indtagelse af disse stoffer i tjenesten som pligtforsømmelser efter den gældende bestemmelse i militær straffelov § 15, også når der er tale om ganske små kvanta, herunder af f.eks. hash.

Indtagelse eller besiddelse af sådanne stoffer er åbenbart uforenelig med tjeneste i forsvaret ikke mindst af sikkerhedsmæssige grunde, hvilket findes at burde fremgå klart af den militære straffelov.

Strafferammen foreslås at omfatte bøde og fængsel indtil 6 måneder. Er der tale om besiddelse af større mængder narkotika, herunder med henblik på videreoverdragelse, kan forholdet efter omstændighederne henføres under lov om euforiserende stoffer eller straffeloven § 191.

Om besiddelse eller brug af sådanne stoffer uden for tjenesten og på civil område medfører strafansvar, må afgøres efter lov om euforiserende stoffer. Har den pågældende indtaget euforiserende stoffer i fritiden, vil han således ikke pådrage sig strafansvar, medmindre betingelserne herfor i lovforslagets § 20

er opfyldt. Det må antages, at betingelsen »at han ikke er i stand til at varetage tjenesten på fuldt tilstrækkelig måde« normalt vil være opfyldt også ved mindre grader af stofpåvirkethed ved påbegyndelsen af tjenesten.

...”

Det anføres i Nils Black, Militær Straffelov og Retsplejelov, Militær Disciplinarlov med kommentarer, at bestemmelsen i § 22 er opretholdt ved siden af lov om euforiserende stoffer, fordi en selvstændig bestemmelse i militær straffelov må antages at have en vis pædagogisk virkning samt under henvisning til den omstændighed, at den blotte indtagelse af euforiserende stoffer ikke er strafbar efter lov om euforiserende stoffer.

Indtagelse eller besiddelse af euforiserende stoffer i tjenesten eller på militært område er åbenbart uforeneligt med tjenesten i forsvaret, herunder særligt af hensyn til den militære sikkerhed, opretholdelse af disciplinen i forsvaret og ordenshensyn.

Besiddelse eller brug af euforiserende stoffer uden for tjenesten og på civilt område kan medføre strafansvar efter lov om euforiserende stoffer. Se herom Rigsadvokat Meddelelse nr. 6/2006 (med senere rettelser) om Sanktionspåstande mv. i narkotikasager, straks neden for.

Sanktionspåstande:

Ved besiddelse af euforiserende stoffer nedlægges der påstand om en sanktion efter Rigsadvokat Meddelelse nr. 6/2006 med tillæg af 50 procent, således at udgangspunktet i Meddelelsen 6/2006 forhøjes med 50 procent.

Såfremt der ved overtrædelse af militær straffelov § 22 tillige sker kompromittering af sikkerheden eller vagg tjeneste udmåles en *yderligere* skærpet bøde.

Efter Rigsadvokat Meddelelse nr. 6/2006 er udgangspunktet ved udmåling af bødestrafte ved besiddelse af hash til eget forbrug i førstegangstilfælde en minimumsbødestraf af 2.000 kr. for indtil 9,9 gram hash. For hårde stoffer er udgangspunktet en bøde på 3.000 kr. ved besiddelse af indtil 0,9 gram amfetamin, kokain mv. Overdragelse eller besiddelse med henblik på overdragelse af euforiserende stoffer straffes normalt med frihedsstraf.

De samme betragtninger, som ovenfor anført om bødestrafte, gør sig ligeledes gældende i forbindelse med vurderingen af, hvornår der skal nedlægges påstand om *frihedsstraf* i forhold til det i RM 6/2006 fastsatte.

Er der tale om besiddelse af større mængder euforiserende stoffer, herunder med henblik på videreoverdragelse, kan forholdet efter omstændighederne henføres under lov om euforiserende stoffer eller straffelovens § 191, jf. Rigsadvokat Meddelelse nr. 6/2006.

4.4.4. Forstyrrelse af den offentlige orden

Bestemmelsen om forstyrrelse af den offentlige i orden har denne ordlyd:

§ 23. Den, der forstyrrer den offentlige orden, eller som viser sig synligt påvirket af de i § 20 nævnte årsager, og som gennem sin påklædning el. lign. klart viser at høre til forsvaret, straffes med bøde.

Stk. 2. Den, der i forbindelse med tjeneste i udlandet forstyrrer den offentlige orden, eller som viser sig synligt påvirket af de i stk. 1 nævnte årsager, straffes med bøde. Under særlig skærpende omstændigheder kan straffen stige til fængsel i 1 år.

Det anføres bl.a. om bestemmelsen i stk. 2 i de specielle bemærkninger til lovforslaget, lovforslag L 54/2005, at

”Bestemmelsen er indsat for at beskytte personellet, hvor forseelsen er begået i udlandet. Muligheden for at straffe efter dansk lovgivning er normalt en forudsætning for, at de udenlandske myndigheder vil afstå fra strafforfølgning efter deres egen lovgivning. Det bemærkes, at det ikke er en betingelse, at den pågældende er i uniform eller på anden måde viser at tilhøre forsvaret.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets almindelige bemærkninger punkt 3.10.”

Ved lov nr. 249 af 30. marts 2011 om ændring af bl.a. politiloven blev straffen for overtrædelse af ordensbekendtgørelsens § 12 som *minimum* fastsat til 1.000 kr., medmindre der foreligger grovere omstændigheder.

Det fremgår af forarbejderne til denne lov, at det forventes, at strafskærpelsen vil have en vis afsmittende virkning på strafniveauet ved overtrædelse af bestemmelser i den øvrige lovgivning, hvis gerningsindhold minder om bestemmelserne i ordensbekendtgørelsen, således at sammenhængen mellem straffene for overtrædelse af ordensbekendtgørelsen og disse straffebestemmelser i den øvrige lovgivning bibeholdes.

Sanktionspåstande:

Bødepåstandene for overtrædelse af § 23, stk. 1, er tilpasset den seneste justering af bødepåstandene for overtrædelse af ordensbekendtgørelsen, jf. Rigsadvokatens Meddelelse nr. 10/2005 om sanktionspåstande for overtrædelse af ordensbekendtgørelsen.

Bødepåstanden for overtrædelser af stk. 2 (udlandssager) er i overensstemmelse med det tidligere bødekatolog fastsat til det dobbelte.

Overtrædelse af § 23, stk. 1:	1.000 kr.
Overtrædelse af § 23, stk. 2:	2.000 kr.

4.5. Andre pligtforsømmelser

4.5.1. Vagtforseelse

Bestemmelsen om vagtforseelse har denne ordlyd:

§ 24. Den, der groft tilsidesætter sine pligter som vagt, straffes for vagtforseelse med bøde eller fængsel indtil 1 år.

Stk. 2. Straffen kan stige til fængsel i 3 år, når forholdet er af særlig grov karakter, navnlig når det har medført betydelig skade eller fare eller har givet anledning til, at der er begået en forbrydelse.

Stk. 3. Under væbnet konflikt kan straffen ved forsætlig overtrædelse stige til fængsel i 10 år.

Vagtforseelser er en af de kvalificerede militære pligtforsømmelser, der bl.a. er central for den militære sikkerhed. Se herom nærmere de specielle bemærkninger til lovforslaget, lovforslag L 54/2005:

”Den foreslåede bestemmelse vedrører vagtforseelser svarende til den gældende bestemmelse i § 26 med den sproglige ændring, at ordene »begår en vagtforseelse« foreslås ændret til »tilsidesætter sine pligter som vagt«. Denne form for pligtforsømmelser kan efter omstændighederne – også under fredsforhold – være af ganske alvorlig karakter, og det foreslås derfor, at disse forhold fortsat reguleres i en selvstændig straffebestemmelse.

Vagtforseelser er udtryk for overtrædelse af pligter, der følger af tjenesten som vagt i forbindelse med militær vagttjeneste. Disse pligter fremgår dels af reglementer mv., dels af konkrete instrukser og pålæg fra overordnede, og følger desuden af selve vagttjenestens formål. Som eksempel på det sidste kan nævnes pligten til at gribe ind over for uregelmæssigheder, som vagten konstaterer under vagttjenesten.

Vagtbegrebet i den gældende bestemmelse i § 26 er videre end i f.eks. de gældende bestemmelser i militær straffelov § 16 om ulydighed og § 20 om respektstridig opførsel. Der henvises herom til lovforslagets almindelige bemærkninger punkt 3.3.2.

Det er en forudsætning for at ifalde ansvar for vagtforseelse efter denne bestemmelse, at ordet vagt indgår i den pågældendes funktions - eller stillingsbeskrivelse. Om dette er tilfældet må afgøres på grundlag af de skriftlige regler, der beskriver stillingen eller funktionen. Alternativt skal den pågældende have været afmærket som vagt for eksempel ved armbind.

Uagtsomhedsansvaret er i forhold til den gældende bestemmelse begrænset til grov uagtsomhed, og bestemmelsen omfatter alene grove forhold.

Om en vagtforseelse må betegnes som grov, afhænger især af forseelsens karakter og omfang, og hvilke følger vagtforseelsen har medført eller kunne have medført, herunder f.eks. af sikkerhedsmæssig karakter. Er der tale om en vagt ved et våbendepot, og indebærer forseelsen, at der er opstået uhindret adgang til våben eller ammunition, vil forseelsen naturligvis være grov.”

Det er særligt om vagtforseelser under væbnet konflikt anført i de specielle bemærkninger til lovforslaget, lovforslag L 54/2005, at

”De gældende strafferammer foreslås opretholdt, idet dog den gældende strafferamme på fængsel indtil 3 år for vagtforseelse begået under væbnet konflikt foreslås forhøjet til fængsel indtil 10 år i lighed med forslaget til § 11 (ulydighed). Konsekvenserne af disse forbrydelser vil som følge af den tekniske udvikling i dag kunne være langt mere alvorlige end sine katastrofale under væbnet konflikt i forhold til det, der kunne forudses i 1973 eller i 1937, hvor de gældende strafferammer i al væsentlighed blev fastsat. F.eks. vil en vagtforseelse, som medfører, at en modstander under væbnet konflikt får mulighed for at gribe ind i forsvarrets it- og radarsystemer, kunne få helt uoverskuelige konsekvenser. Den foreslåede strafferamme er udtrykkeligt begrænset til forsætlige forhold.”

Sanktionspåstande:

Grov vagtforseelse efter § 24, stk. 1 (generel)

2.500 kr.

Vagtforseelse af særlig grov karakter efter § 24, stk. 2

skærpet bøde/fængsel

Forsætlig vagtforseelse under væbnet konflikt efter § 24, stk. 3

fængsel.

I særligt grove tilfælde af vagtforseelse, der medfører betydelig skade eller fare, nedlægges påstand om frihedsstraf.

Som eksempel kan nævnes følgende trykte dom:

Østre Landsrets dom af 21. februar 1975 (U 1975. 678 Ø) – ubetinget fængsel i 30 dage for at sove på vagt under FN-udstationering på Cypern.

T, der under sin tjeneste ved det danske FN-kontingent på Cypern i 2 tilfælde, hvorunder der på grund af fjendtligheder på øen var etableret øget beredskab, havde sovet på sin vagt som observationspost, blev idømt fængsel i 30 dage. Der fandtes ikke grundlag for at gøre straffen betinget.

4.5.2. Ulovlig udeblivelse mv.

Bestemmelsen om ulovlig udeblivelse har denne ordlyd:

§ 25. Den, der uberettiget fjerner sig fra tjenestestedet eller udebliver fra tjenesten, straffes i grove tilfælde for udeblivelse med bøde eller fængsel indtil 6 måneder.

Stk. 2. På samme måde straffes den, der forsætligt unddrager sig tjeneste ved at påføre sig sygdom eller legemsskade, foregive sygdom eller benytte andre midler, der er beregnet på at vildlede myndighederne.

Stk. 3. Ved forsætlig udeblivelse kan straffen stige til fængsel i 3 år, når udeblivelsen er af særlig grov karakter, navnlig når gerningsmanden må antages at have til hensigt at udeblive permanent, eller når udeblivelsen har medført betydelig skade eller fare.

Stk. 4. Under væbnet konflikt kan straffen ved forsætlig overtrædelse af stk. 1 og 2 stige til fængsel i 10 år.

Bestemmelsen omfatter en række forskellige former for udeblivelse. Det anføres bl.a. om bestemmelsen i de specielle bemærkninger til lovforslaget, lovforslag L 54/2005:

»Udeblivelse fra tjeneste kan efter omstændighederne være udtryk for en manglende forståelse for de krav, som må stilles til militært personel. Udeblivelse kan desuden betyde, at planlagte opgaver, f.eks. øvelser, forsinkes eller ikke kan gennemføres. I nogle situationer, herunder ved tjeneste i udlandet, kan udeblivelse efter omstændighederne få meget alvorlige konsekvenser eller rumme risiko herfor. Der er således fortsat behov for en selvstændig straffebestemmelse for disse forhold.

Med »tjeneste« forstår tjeneste, som den pågældende har pligt til, eventuelt direkte er befalet til, at udføre. Bestemmelsen omfatter således bl.a. selve værnepligtstjenesten, tjeneste i forbindelse med genindkaldelser og konkret pålagte opgaver.

»Tjenestestedet« omfatter geografiske lokaliteter, hvor tjenesten foregår (garnisonen, skibet, flyvestationen osv.). For at »forlade tjenestestedet« skal den pågældende således være taget hjem, eller i hvert fald væk fra kasernen, mens den, der f.eks. forlader et skyttehul under en øvelse i militært øvelsesområde eller i civilt terræn, ikke har forladt sit »tjenestested«, men derimod er »udeblevet fra tjeneste«.

Udeblivelse fra tjeneste omfatter ikke blot udeblivelse fra selve tjenestestedet, men foreligger også, når den pågældende f.eks. udebliver fra en læreanstalt, hvor han tjenstligt er pålagt at skulle modtage undervisning. Endvidere kan der forekomme situationer, hvor den pågældende ikke er i tjeneste, men er pålagt at forblive på tjenestestedet, f.eks. ved beredskabsforøgelse. Fjerner den pågældende sig fra tjenestestedet, vil der ligeledes være tale om en overtrædelse af bestemmelsen. Det samme kan gælde for den, der forlader hjemmet til trods for, at vedkommende er pålagt tilkaldevagt netop der. Der vil i sådanne tilfælde være tale om udeblivelse fra tjenesten.

Der er ikke med den ændrede formulering af 1. punktum tilsigtet nogen realitetsændring i forhold til den gældende bestemmelse bortset fra, at kun grove tilfælde efter forslaget kan medføre strafansvar. I

mindre grove tilfælde vil der alene kunne blive tale om disciplinært ansvar. Desuden er bestemmelsen for så vidt angår uagtsomhedsansvaret begrænset til at angå groft uagtsomme overtrædelser, jf. lovforslagets § 6. Udeblivelse fra tjeneste, der alene skyldes simpel uagtsomhed, kan således kun resultere i et disciplinarmiddel.

Om en udeblivelse fra tjeneste må betegnes som grov, afhænger især af længden af udeblivelsen og/eller af de følger, som udeblivelsen medførte eller kunne have medført. En agterudsejling som følge af udeblivelse vil således normalt kunne betragtes som et grovere tilfælde, hvorimod en udeblivelse af kortere varighed fra den normale værnepligtsuddannelse næppe uden videre vil være det.

Efter den gældende bestemmelse er det en forudsætning for strafansvar, at den pågældende er udeblevet fra »den militære afdeling, til hvilken han hører eller er indkaldt«. Da militært personel allerede ved indkaldelsen er tilknyttet et bestemt tjenestested, er det fundet overflødigt udtrykkeligt at optage denne forudsætning i gerningsbeskrivelsen.

Udtrykket »udebliver fra tjeneste« i stk. 1 omfatter såvel den helt kortvarige udeblivelse (»for silde møde«) som udeblivelser af længerevarende karakter og den egentlige »rømningssituation«, hvor udeblivelsen tilsigtes at være permanent. Også »forstikkelse« er omfattet af den foreslåede bestemmelse. Forstikkelse foreligger, når militært personel, der opholder sig på tjenestestedet, ikke møder til tjeneste til tiden. Denne form for udeblivelse, der hører til de mere hyppigt forekommende tilfælde, henføres i dag under § 15 som følge af den gældende formulering af § 23. Det findes imidlertid naturligt at samle alle former for strafbare udeblivelser fra tjeneste i samme bestemmelse.

Som anført af professor Gorm Toftegaard Nielsen i Hyldestskrift til Jørgen Nørgaard, side 994, afhænger muligheden for at straffe en person for forsætligt eller uagtsomt at komme for sent »af hans skyld i årsagen til, at han kommer for sent. At han ved, at han ikke møder til tiden skaber intet forsæt.« Det afgørende er således ikke tilregnelsen på udeblivelsestidspunktet, men derimod tilregnelsen på det tidspunkt, hvor den pågældende foretager den handling eller undladelse, der medfører, at han kommer for sent, jf. side 992.”

Det anføres endvidere om bestemmelsen i § 25, stk. 2 og stk. 3 i de specielle bemærkninger til lovforslaget, lovforslag L 54/2005:

Stk. 2 svarer med en sproglig justering til den gældende bestemmelse i § 23, stk. 2, idet det dog er fundet overflødigt selvstændigt at fremhæve »militærtjeneste«, da alene militært personel, der er omfattet af forslaget til militær straffelov § 1, kan gøre sig skyldig i en overtrædelse af bestemmelsen.

Udtrykket i den gældende bestemmelse § 23, stk. 2, »påføre sig legemsfejl«, foreslås af sproglige grunde ændret til »påføre sig legemsskade«. Udtrykket dækker såvel legemsmangel, eksempelvis afhugning af en finger, som midlertidig legemsbeskadigelse, eksempelvis knoglebrud. Udtrykket må også antages at dække en forstuvning eller muskelskade, da der ikke med den ændrede formulering er tilsigtet nogen realitetsændring.

De gældende strafferammer foreslås opretholdt, idet dog den gældende strafferamme på fængsel indtil 2 år for udeblivelse under skærpende omstændigheder foreslås ændret til fængsel i 3 år, jf. bestemmelsens stk. 3, når forholdet er forsætligt og af særlig grov karakter, svarende til de foreslåede strafferammer for ulydighed (lovforslagets § 11) og vagtforseelse (lovforslagets § 24) under skærpende omstændigheder.”

Det anføres endelig om grov udeblivelse under væbnet konflikt i de specielle bemærkninger til lovforslaget, lovforslag L 54/2005:

”Den skærpede strafferamme på fængsel i indtil 10 år under væbnet konflikt i gældende § 23, stk. 1, foreslås ligeledes opretholdt ved forsætlige overtrædelser af stk. 1 og stk. 2, jf. lovforslagets stk. 4.

Det har været overvejet, hvorvidt der er behov for at foreslå en yderligere skærpet strafferamme for særligt alvorlige tilfælde af udeblivelse under væbnet konflikt, herunder især rømning (desertering), hvor flere udebliver (deserterer) efter fælles aftale i en kampsituation eller umiddelbart forinden. Et sådant forhold er ikke omfattet af mytteribestemmelsen, som forudsætter, at der tillige er tale om ulydighed over for en ordre. De fleste af sådanne situationer vil imidlertid være omfattet af den gældende bestemmelse i § 35, stk. 1, om pligtstridig adfærd »under kamp eller når kamp forestår«, hvis strafferamme omfatter fængsel indtil 12 år. Denne strafferamme foreslås opretholdt, jf. nedenfor om forslaget til § 31.”

Bestemmelsen om ulovlig udeblivelse er en af de hyppigst anvendte bestemmelser i militær straffelov. Den omfatter endvidere en række forskellige tilfælde grupper, jf. herved Generalauditørens Vejledning vedr. afgrænsningen mellem L 530/2005, militær straffelov og L 532/2005, militær disciplinarlov (Revideret juni 2007), pkt. IV, A, til § 25, der oplister 11 eksempler på grov udeblivelse.

Der er alene fastsat vejledende takster for de hyppigst forekommende situationer, dvs. for værnepligtiges udeblivelse fra første mødedag og værnepligtiges ulovlige fravær efter første mødedag i mere end 10 tjenest dage.

Sanktionspåstande ved udeblivelse fra første mødedag:

Udeblivelse fra første mødedag anses efter praksis for grov udeblivelse efter militær straffelov § 25, stk. 1, jf. herved Generalauditørens Vejledning og de heri anførte eksempler.

Indkaldelsesordrerne til de værnepligtige fremsendes ved rekommanderet brev eller forkyndes for den pågældende. Det er oplyst, at værnepligtsmyndighederne ikke vil være i besiddelse af en fysisk kopi af indkaldelsesordren, idet denne ikke lagres elektronisk. I forbindelse med anmeldelsen fra værnepligtsmyndighederne vil det i stedet blive oplyst, hvornår indkaldelsesordren er sendt, samt hvem, der har kvitteret for modtagelsen af denne, ligesom en kopi af standardindkaldelsen vedlægges anmeldelsen.

På dette område skal der fortsat være parallelitet med bødepåstandene i sager om udeblivelse fra den civile værnepligt. Bødepåstandene for militære værnepligtiges udeblivelse fra første mødedag følger udmålingsprincipperne for udeblivelse fra civil værnepligt, jf. herved Rigsadvokat Meddelelse nr. 6/2009 om Strafpåstande mv. i sager vedrørende overtrædelse af værnepligtsloven, beredskabsloven samt lov om værnepligtens opfyldelse ved civilt arbejde.

Over for den, der tiltales for grov udeblivelse ved – efter behørig indkaldelse – ikke at have givet møde på tjenestestedet, nedlægges der påstand om bøde både i førstegangstilfælde og ved senere overtrædelser efter følgende retningslinjer:

Udeblivelse fra første mødedag	1. gang	2. gang	3. gang	4. gang
Sanktion:	1.200 kr.	1.700 kr.	2.100 kr.	2.800 kr.

Ved samtidig påkendelse af flere forhold udmåles bødestraffen efter retspraksis i almindelighed ved *absolut* kumulation.

Ved udeblivelse *femte* gang nedlægges påstand om ubetinget frihedsstraf. Der har dannet sig følgende retspraksis vedr. udeblivelse i femte, sjette og syvende gangs tilfælde:

Retten i Glostrup, dom af 29. oktober 2013 (15-6701/2013) – 5. gangs udeblivelse fra første mødedag – fængsel i 14 dage

En værnepligtig T var fire gange tidligere blevet straffet med bødestraf for ulovlig udeblivelse fra militærtjeneste. I februar 2013 udeblev han igen fra første mødedag til Hærens Basis Uddannelse. Byretten idømte ham 14 dages ubetinget fængsel for grov udeblivelse. Efter sagens karakter blev der ikke fundet grundlag for at gøre straffen betinget.

Østre Landsrets dom af 27. august 2012 (S-2968-11) – to tilfælde af 5. gangs udeblivelse fra første mødedag – fængsel i 20 dage

En værnepligtig T blev af byretten ved dom af 15. september 2011 idømt 14 dages ubetinget fængsel for ulovlig udeblivelse fra værnepligtstjeneste. Ved dom af 27. marts 2012 blev han på ny idømt ubetinget fængsel i 14 dage for udeblivelse fra værnepligtstjeneste. I begge forhold var der fuldbyrdelsesgrundlag for en 5. gangs udeblivelse.

Østre Landsret tiltrådte, at der ved femte gangs forhold skal udmåles en frihedsstraf, og at der ikke er grundlag for at gøre en frihedsstraf betinget. Landsretten fandt i overensstemmelse med anklagemyndighedens påstand, at der for begge forhold skulle fastsættes en samlet straf af fængsel i 20 dage.

Københavns Byrets dom af 11. februar 2011 (SS 4-29048/2010) – to tilfælde af 6. gangs udeblivelse fra første mødedag – fængsel i 30 dage

En værnepligtig T blev fundet skyldig i to forhold af ulovlig udeblivelse fra første mødedag i februar 2009 og februar 2010. Retten lagde ved strafudmålingen vægt på, at T fem gange tidligere var straffet for uberettiget at være udeblevet fra militærtjeneste i 7 tilfælde. Henset til Ts forklaring om, at han heller ikke i fremtiden vil aftjene værnepligt, fandt retten ikke grundlag for at gøre straffen betinget ej heller med vilkår om samfundstjeneste.

Københavns Byrets dom af 14. marts 2013 (SS 4-2477/2013) – et tilfælde af 7. gangs udeblivelse fra første mødedag – fængsel i 30 dage

En værnepligtig T blev fundet skyldig i ulovlig udeblivelse fra første mødedag i august 2012. han var tidligere straffet seks gange for ulovlig udeblivelse fra militærtjeneste. Retten fastsatte straffe til fængsel i 30 dage. Der var ikke omstændigheder i sagen, der kunne begrunde at straffen blev gjort betinget med eller uden vilkår om samfundstjeneste.

Sanktionspåstande ved værnepligtiges fravær fra tjenesten i mere end 10 tjenestedage:

Udeblivelse i mere end 10 dage anses efter praksis for grov udeblivelse efter militær straffelov § 25, stk. 1, jf. herved Generalauditørens Vejledning. Sanktionen fastsættes efter en *konkret* vurdering af sagens karakter og grovhed.

Udgangspunkt

2.500 kr.

Sanktionspåstande ved andre former for udeblivelse:

Bestemmelsen i militær straffelov § 25 omfatter som anført ovenfor en række andre former for ulovlig udeblivelse, herunder forsætlig unddragelse fra tjenesten ved at påføre sig sygdom eller legemsskade mv., forsætlig udeblivelse af særlig grov karakter og forsætlige udeblivelser under væbnet konflikt.

Forsætlig påført legemsskade mv. efter § 25, stk. 2

skærpet bøde/fængsel

Forsætlig udeblivelse af særlig grov karakter efter § 25, stk. 3

skærpet bøde/fængsel

Forsætlig udeblivelse under væbnet konflikt efter § 25, stk. 4

fængsel

I de særligt grove sager – f.eks. hvor der er tale om udeblivelse fra tjeneste i internationale missioner – nedlægges påstand om ubetinget frihedsstraf. Vejledende retspraksis:

Retten i Holstebro, dom af 8. september 2009 (3-938/2009) – forsætlig udeblivelse af særlig grov karakter – fængsel i 30 dage (betinget)

En konstabel blev af byretten anset med fængsel i 30 dage for bl.a. forsætlig udeblivelse af særlig grov karakter ved ikke at være mødt til befalet tjeneste i Afghanistan, jf. militær straffelov § 25, stk. 3, jf. stk. 1.

Byretten fandt i udgangspunktet, at en overtrædelse af denne bestemmelse må udløse en ubetinget frihedsstraf, men fandt, at der på grund af tiltaltes personlige forhold og at der ”ikke ... var taget skridt til at imødegå de vanskeligheder familiens håndtering af udsendelsen som notorisk måtte forventes”, kunne anvendes en betinget dom.

Vestre Landsrets dom af 6. december 2012 (V.L. S-0504-12) – forsætlig unddragelse under væbnet konflikt – fængsel i 60 dage (betinget)

En konstabel blev af byretten anset med fængsel i 60 dage ubetinget for forsætligt under væbnet konflikt at have unddraget sig tjeneste ved at indtage et ukendt antal tabletter for at blive hjemsendt til Danmark, jf. militær straffelov § 25, stk. 1, jf. stk. 2 og stk. 4.

Landsretten tiltrådte strafudmålingen og bemærkede, at straffen som udgangspunkt ikke kan gøres betinget. Efter en konkret vurdering fandt landsretten det imidlertid forsvarligt undtagelsesvis at gøre straffen betinget på nærmere angivne vilkår.

4.5.3. Militært hærværk

Bestemmelsen om militært hærværk har denne ordlyd:

§ 26. Den, der bevirker, at ting, der tilhører det militære forsvar, bortkommer, ødelægges eller beskadiges, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder.

Stk. 2. Ved forsætlig overtrædelse af stk. 1 kan straffen under særlig skærpende omstændigheder stige til fængsel i 6 år.

Sanktionspåstande:

Der nedlægges påstand om sanktion i overensstemmelse med Rigsadvokat Meddelelse nr. 9/2005 om Strafpåstanden i sager om overtrædelse af straffeloven. Udgangspunktet er, at der skal nedlægges påstand om en bøde på 800 kr. ved skadestørrelser indtil 1.600 kr. Ved skadestørrelser på 1.600 kr. og derover er

udgangspunktet en bøde svarende til halvdelen af skadens størrelse, idet beløbet dog oprundes til nærmeste beløb deleligt med 100 kr. Bøden halveres, hvis erstatning er betalt, dog ikke til beløb under 500 kr.

Er skaden større end 15.000 kr., nedlægges som udgangspunkt påstand om frihedsstraf.

4.5.4. Anden grov pligtforsømmelse (§ 27)

Bestemmelsen om øvrige former for grov pligtforsømmelse har denne ordlyd:

§ 27. Den, der i øvrigt groft tilsidesætter sine pligter i tjenesten, straffes for pligtforsømmelse med bøde eller fængsel indtil 3 måneder.

Stk. 2. Straffen kan stige til fængsel i 1 år, når pligtforsømmelsen er af særlig grov karakter, eller når den har medført betydelig skade eller fare.

Stk. 3. Under væbnet konflikt kan straffen ved forsætlig overtrædelse stige til fængsel i 3 år.

Det anføres om bestemmelsen i de specielle bemærkninger til lovforslaget, lovforslag L 54/2005, at

”Den foreslåede bestemmelse erstatter den almindelige bestemmelse i militær straffelov § 15.

Ud over bemærkningerne neden for henvises til lovforslagets almindelige bemærkninger punkt 3.8.

Formuleringen af stk. 1 indebærer en væsentlig begrænsning i det strafbares område i forhold til den gældende bestemmelse. For det første er simpelt uagtsomme overtrædelser undtaget fra strafansvar. For det andet kan mindre grove (eller alvorlige) tilfælde af pligtforsømmelser efter forslaget ikke længere medføre strafansvar, jf. udtrykket »groft tilsidesætter«.

Pligtforsømmelser, der skyldes simpel uagtsomhed, kan således alene medføre pålæggelse af disciplinarmidler. Det samme gælder mindre grove tilfælde af pligtforsømmelser, hvad enten disse er begået forsætligt eller i grov uagtsomhed.

Dette indebærer, at en ikke ubetydelig del af de i dag forekommende straffesager vedrørende »almindelige pligtforsømmelser« alene vil kunne medføre disciplinansvar.

Ved udtrykket »i øvrigt tilsidesætter sine pligter« er tilkendegivet, at bestemmelsen, som den gældende bestemmelse, er subsidiær i forhold til de øvrige regler om pligtforsømmelser. Bestemmelsen vedrører således kun de forhold, som ikke er omfattet af de specifikke bestemmelser om strafansvar for pligtstridig adfærd. Af samme grund foreslås bestemmelsen som »opsamlingsbestemmelse« indsat som den sidste bestemmelse i afsnittet om pligtforsømmelser, jf. forslaget til § 27.

Dette indebærer, at hvis f.eks. et forhold af respektstridig adfærd må vurderes at skyldes uagtsomhed, er forholdet ikke strafbart efter den foreslåede bestemmelse til § 13 og kan heller ikke henføres under den generelle straffebestemmelse om »almindelige« pligtforsømmelser, men vil efter omstændighederne kunne medføre pålæg af et disciplinarmiddel.

I lighed med gældende militær straffelov § 15 erstatter bestemmelsen straffeloven § § 156 og 157 i sager om militære pligtforsømmelser.

Strafferammen i bestemmelsen er uændret i forhold til gældende militær straffelov § 15.

At bestemmelsen i stk. 1 har en lavere strafferamme end de øvrige bestemmelser om pligtforsømmelser, skyldes, at disse omfatter forhold, som er fundet at være af mere kvalificeret karakter end de forhold, der henføres under lovforslagets § 27. Disse bestemmelser bør derfor indeholde maksimumsstraf, der er

strengere end i forslaget § 27, jf. bemærkningerne til § 15 i lovforslaget fra 1972, Folketingstidende 1972-73, tillæg A, sp. 13. ”

Om den skærpede strafferamme i stk. 3 anføres i Betænkning 2435/2004, Kapitel 13.8.3.2.2. Udvalgets overvejelser

”Udvalget foreslår, at strafferammen i den gældende bestemmelse i § 15 om almindelige pligtforsømmelser begået under væbnet konflikt på fængsel indtil 3 år, opretholdes for forsætlige overtrædelser, jf. forslaget til § 28, stk. 3.

Bestemmelsen i militær straffelov § 27 omfatter grove pligtforsømmelser, der ikke kan henføres under andre bestemmelser i militær straffelov om tilsidesættelse af militære pligter. Bestemmelsen vedrører således kun de forhold, som ikke er omfattet af de specifikke bestemmelser om strafansvar for pligtstridig adfærd, og bestemmelsen er således indsat som en ”opsamlingsbestemmelse” i afsnittet om pligtforsømmelser.

De tjenesteplichter, hvis tilsidesættelse kan medføre strafansvar efter bestemmelsen, følger hovedsaglig forskellige skriftlige regelsæt mv., men kan også følge af regler og principper, der gælder for offentligt ansatte som følge af forholdets natur mv.

Opmærksomheden skal på denne baggrund være henledt på afgrænsningen dels over for de specifikke bestemmelser om militære pligtforsømmelser og dels over for bestemmelser i straffeloven og den strafbelagte civile særlovgivning, jf. herved den straks nedenfor nævnte vejledning. Det gælder f.eks. sager om tyveri fra arbejdsplads, vold eller overtrædelse af våbenloven.

Anvendelsesområdet for bestemmelsen om grov pligtforsømmelse i § 27 er meget bredt og omfatter mange forskellige typer pligtforsømmelse, jf. herved Generalauditørens Vejledning vedr. afgrænsningen mellem L 530/2005, militær straffelov og L 532/2005, militær disciplinarlov (Revideret juni 2007), pkt. IV, A, til § 25, der oplister 15 eksempler på grov pligtforsømmelse.

Sanktionspåstande:

Det er henset til det meget brede anvendelsesområde for bestemmelsen i § 27 ikke fundet hensigtsmæssigt at differentiere de vejledende bødetakster i de mange forskellige underkategorier. Det er dog fundet hensigtsmæssigt at udskille visse forhold, der begås i missionsområder, til særskilt behandling (se nedenfor). Det gælder f.eks. forhold, der i Danmark ville udgøre en overtrædelse af færdselslovgivningen og toldlovgivningen.

Ved grov pligtforsømmelse efter § 27, stk. 1, under konkrete skærpende omstændigheder, f.eks. fare for personel, kompromittering af sikkerheden i forsvaret og lign. udmåles efter de almindelige strafudmålingsprincipper en skærpet bøde, medmindre der efter sagens konkrete omstændigheder bør nedlægges påstand om frihedsstraf. Dette gælder ligeledes, hvis forholdet må vurderes som en pligtforsømmelse af særlig grov karakter efter § 27, stk. 2.

Grov pligtforsømmelse efter § 27, stk. 1 (generel)	1.500 kr.
Grov pligtforsømmelse efter § 27, stk. 1 (forsætlig)	2.500 kr.
Pligtforsømmelse af særlig grov karakter efter § 27, stk. 2	skærpet bøde/fængsel
Forsætlig grov pligtforsømmelse under væbnet konflikt efter § 27, stk. 3	fængsel

Eksempler på domme med *skærpet* bødestraf

Utrykt dom afsagt af Retten i Viborg 1. juni 2012 (2745/2011) – bøde for afgivelse af utilsigtet skud ud over et område, hvor der befandt sig personel

En overkonstabel blev fundet skyldig i overtrædelse af militær straffelov § 27, stk. 1, jf. reglement for Hærens Kampskole, ved at have foretaget en funktioneringsprøve med et let maskingevær uden at geværet var korrekt afladt, hvilket medførte, at der blev afgivet et utilsigtet skud ud over et område, hvor der befandt sig personel. Retten fandt under hensyn til, at der ikke kunne antages at have været nogen nærliggende fare for personer, ikke fuldt tilstrækkeligt anledning til at fastsætte frihedsstraf og fastsatte straffen til en bøde på 3.000 kr.

Højesterets dom af 25. april 2012 (U 2012.2387 H) – bøde for officers afgivelse af usande oplysninger (§ 27, stk. 2)

Officers afgivelse af usande oplysninger over for forsvarrets øverste ledelse var en så grov forsømmelse af de pligter, der fulgte af stillingen, at forholdet var omfattet af den militære straffelovs § 27, stk. 2, jf. stk. 1. Højesteret stadfæstede landsrettens dom, hvorved T blev straffet med en bøde på 8.000 kr.

I særligt grove sager – f.eks. hvor der er sket alvorlige brud på den militære sikkerhed – nedlægges påstand om frihedsstraf. Vejledende retspraksis:

Domme med frihedsstraf efter § 27, stk. 1

Retten i Næstved, dom af 1. maj 2009 (15-338/2009) – grov tilsidesættelse af gældende sikkerhedsbestemmelser – ubetinget fængsel i 30 dage efter § 27, stk. 1.

En marinekonstabel blev fundet skyldig i grov tilsidesættelse af gældende sikkerhedsbestemmelser efter militær straffelov § 27, stk. 1, ved urigtigt at have attesteret, at en hemmelig-klassificeret kryptonøgle var destrueret, idet han havde medbragt den til sin bopæl. Byretten anså pågældende med fængsel i 30 dage og lagde bl.a. vægt på, at han havde opbevaret nøglen på bopælen i knap 1 år.

Østre Landsrets dom af 8. november 2012 (U 2013.681 Ø) – fængsel i 14 dage betinget efter § 27, stk. 1.

En marinekonstabel på støtteskibet Esbern Snare, som skyggede et kapret dansk skib, sendte via facebook en email til sin far, hvori han bl.a. oplyste om skygningen af det kaprede skib og eksistensen af en befrielsesplan vedrørende gidslerne ombord på skibet. T fandtes herved at have overtrådt sin tavshedspligt og groft tilsidesat sine pligter i tjenesten, jf. militær straffelovs § 27, stk. 1. T idømtes 14 dages betinget fængsel. Retten fandt ikke, at forholdet havde en sådan særlig grov karakter, at det kunne henføres til militær straffelovs § 27, stk. 2, og henviste til, at mailen blev sendt til tiltaltes far, som efter det oplyste enten var ansat i eller tilknyttet NATO, og at det måtte lægges til grund, at tiltalte ikke havde til hensigt, at oplysningerne i mailen skulle viderebringes til andre end hans forældre.

Domme med frihedsstraf efter § 27, stk. 2

Østre Landsrets dom af 28. februar 2011 (8. afd. a.s. nr. S-2839-10) – pligtforsømmelse af særlig grov karakter - fængsel i 30 dage (betinget) efter § 27, stk. 2

En kommandør og chef for forsvarrets it-område, og som havde foretaget en oversættelse af en bog, der af forsvaret blev opfattet som en mulig sikkerhedsrisiko for de danske styrker i

Afghanistan, til arabisk ved hjælp af et oversættelsesprogram, blev dømt for pligtforsømmelse af særlig grov karakter, bl.a. ved på direkte forespørgsel fra forsvarrets øverste ledelse at have fortalt, at han ikke havde foretaget oversættelsen. T blev straffet med fængsel i 30 dage, der blev gjort betinget.

Højesterets dom i sagen mod medgerningsmanden i sagen er anført oven for.

4.5.5. Anvendelsen af militær straffelov § 27 på visse forhold begået i udlandet

Efter militær straffelov § 3 finder loven anvendelse på lovovertrædelser, der begås i og uden for den danske stat. Bestemmelsen i militær straffelov § 27 finder derfor også anvendelse i en række tilfælde, hvor dansk lovgivning er territorielt begrænset til Danmark.

Under tjeneste i internationale missioner kan dansk lovgivning, f.eks. færdselsloven, således ikke altid anvendes direkte. I det omfang, det er fundet nødvendigt, har forsvarer derfor fastsat særlige militære bestemmelser, som finder anvendelse på militært personel i alle missioner eller i en specifik mission. Er overtrædelsen strafbar i Danmark, må forholdet karakteriseres som groft, og forsætlige eller groft uagtsomme overtrædelser skal derfor behandles som overtrædelser af militær straffelov § 27.

Færdselssager

Der kan på baggrund af det ovenfor anførte i en række tilfælde opstå spørgsmål om, hvorvidt en færdselsforseelse skal behandles som en overtrædelse af militær straffelov § 27, stk. 1, jf. den relevante militære bestemmelse, eller som en disciplinarsag. Sidstnævnte er tilfældet, hvis forholdet ikke kan karakteriseres som groft, eller der kun er handlet simpelt uagtsomt.

Færdselsforseelser, der ville være strafbare i Danmark, må karakteriseres som grove i militær straffelovs forstand.

Er der derimod tale om færdselssager vedrørende mindre færdselsuheld, der i Danmark ville blive behandlet som en *"forsikrings sag"*, er der efter praksis ikke begået noget strafbart, som det offentlige skal forfølge, med mindre færdselsuheldet anmeldes som en overtrædelse af færdselsloven.

Er der ikke tale om en sådan mindre færdselssag, behandles sagen efter militær straffelov.

For så vidt angår færdselsforseelser under udsendelse, henvises til bestemmelsesgrundlaget i Hærens Operative Kommandos bestemmelser for styrker til udsendelse i internationale operationer, HOKBST 910-005, bilag 2, pkt. 1.2.5.3. om færdselsforhold.

Sanktionspåstande:

Der er i Rigsadvokat Meddelelse nr. 4/2000 (med senere rettelse) fastsat takster for færdselsforseelser begået i Danmark. Disse takster finder også anvendelse i militære straffesager.

Ved udmålingen af bøder for færdselsforseelser, der begås i missionsområder, tages udgangspunkt i RM 4/2000 om færdselslovsovertrædelser. Eventuelt formildende eller skærpene omstændigheder i forbindelse med udsendelsessituationen bør imidlertid inddrages ved bødens fastsættelse.

Der er dermed mulighed for at udmåle både lavere og højere bøder i forhold til taksterne i Rigsadvokatens Meddelelse.

Toldsager

Bestemmelsesgrundlaget for forsendelse af toldpligtige varer (f.eks. cigaretter) fra et missionsområde til Danmark med militært fly (enten som in-checked eller uledsaget bagage) følger af Hærens Operative Kommandos (HOK) blivende bestemmelser om internationale operationer, BB INTOPS om transport af personlige genstande og effekter (kap. 3, pkt. 3.7.2.3.4.):

”Transport af private ejendele og souvenirgenstande må ikke ske via Forsvarets transportere. For hjemsendelse af private ejendele henvises der til den enkelte missions bestemmelser for postforsendelse (se pkt. 3.8. om feltpost).”

Er der tale om forsendelse af toldpligtige varer (som f.eks. cigaretter) fra et missionsområde til Danmark med *feltpost*, gælder bestemmelsesgrundlaget i Hærens Operative Kommandos bestemmelser for styrker til udsendelse i internationale operationer, HOKBST 910-005, bilag 4, pkt. 4.1.1. om postforsendelse (bl.a. pakker):

”Postforsendelser i form af feltposttjeneste er beregnet til at forbindelsen mellem udsendt personel og pårørende kan opretholdes, herunder at der kan sendes pakker mellem den udsendte og de pårørende. Feltposttjeneste er ikke tiltænkt som en mulighed for at opnå momsfritagelse eller anden afgiftsfritagelse, og Forsvaret kan ikke hjælpe hermed.”

Det anføres endvidere i HOK blivende bestemmelser, BB INTOPS om pakker med feltpost (kap. 3, pkt. 3.8.5.):

”Pakker, der sendes via den militære feltposttjeneste, må ikke indeholde nogen form for toldpligtige varer eller andre af det i HOKBST 910-005, kapitel 4, anførte souvenirgenstande. Pakker afsendes med den for tiden anvendte transport til DANILOG. DANILOG afleverer indkomne pakker til internationalt postcenter for toldbehandling og videre forsendelse til modtager.”

Sanktionspåstande:

Overtrædelse af toldreglerne ved at hjemsende cigaretter fra missionsområder uden toldberigtigelse afgøres efter praksis som udgangspunkt efter militær straffelov § 27, således at bøden udmåles efter SKATs almindelige takster for afgiftsunddragelse, hvor bøden fastsættes til tre gange den aktuelle afgift, inklusiv toldværdi.

Efter toldlovens § 80 har SKAT kompetence til at udstede bødeforelæg i bl.a. sager om smugling af ikke-erhvervsmæssig karakter uden retslig forfølgning.

Er bøde på dette grundlag indbetalt til SKAT, må det, jf. afsnit 3.5., efter en konkret vurdering af sagens karakter og grovhed vurderes, i hvilket omfang bestemmelsen i militær straffelov § 27 bør bringes i anvendelse, herunder om der udmåles en bøde efter militær straffelov § 27, eller om sagen eventuelt bør afgøres med et tiltalefrafald.

Våbensager

Våbenloven gælder efter lovens § 8 ikke for militære myndigheder. Militært personels private besiddelse og anvendelse mv. af våben, f.eks. knive, reguleres derimod af våbenlovgivningens bestemmelser, der i en række tilfælde kræver politiets tilladelse efter lovens almindelige regler.

Forsvarskommandoen har i Forsvarskommandobestemmelse FKOBST 642-0 (2013-02) om besiddelse af knive og øvrige blankvåben i forsvaret reguleret, i hvilket omfang private knive og blankvåben kan besiddes (og bæres) i tjenesten.

Der kan på baggrund af den ovenfor anførte bestemmelse i en række tilfælde opstå spørgsmål om, hvorvidt besiddelse af privat anskaffede våben skal behandles som en overtrædelse af militær straffelov § 27, stk. 1, jf. den relevante militære bestemmelse, eller som en disciplinarsag. Sidstnævnte er tilfældet, hvis forholdet ikke kan karakteriseres som groft i militær straffelovs forstand, eller der kun er handlet simpelt uagtsomt.

Enhver besiddelse af knive mv., der ikke er udleveret af forsvaret, og hvor besiddelsen i Danmark ville have udgjort en overtrædelse af våbenlovgivningens bestemmelser, skal som udgangspunkt behandles som straffesager.

Dette omfatter f.eks. besiddelse af knive mv., der er omfattet af våbenbekendtgørelsens § 15, herunder springknive, faldstiletter, enhåndsbetjente foldeknive, butterflyknive, kastestjerner- og knive, totenschlægere mv.

Hvis der alene er tale om en overtrædelse af våbenlovens § 4, stk. 1, uden samtidig overtrædelse af våbenbekendtgørelsens § 15, stk. 1, og der er tale om et enkeltstående tilfælde, vil forholdet efter omstændighederne kunne behandles som en disciplinarsag.

Bestemmelsen i § 1, nr. 3, i bekendtgørelse nr. 1297 af 18. november 2010 om udenretlig konfiskation kan anvendes som hjemmelsgrundlag for udenretlig konfiskation i de tilfælde, hvor en person erkender sig skyldig i overtrædelse af den militære straffelovs § 27 for ulovligt at besidde eller bære en kniv.

Sanktionspåstande:

Rigsadvokaten har i Meddelelse nr. 6/2005 (med senere rettelser) fastlagt niveauet for sanktionspåstande i våbensager, herunder for hvornår der skal nedlægges påstand om fængselsstraf i 1. gangstilfælde. Disse takster finder også anvendelse i militære straffesager, jf. afsnit 5.2.2.

Ved udmålingen af bøder i våbensager i missionsområderne tages udgangspunkt i RM 6/2005. Eventuelt formildende eller skærpende omstændigheder i forbindelse med udsendelsessituationen bør imidlertid inddrages ved bødens fastsættelse.

Der er dermed mulighed for at udmåle både lavere og højere bøder i forhold til taksterne i Rigsadvokatens Meddelelse.

5. Overtrædelse af straffeloven og civile strafbelagte bestemmelser

Militære straffesager omfatter dels overtrædelser af de særlige bestemmelser om militære pligter i militær straffelov dels overtrædelse af straffeloven og den strafbelagte særlovgivning i det omfang lovovertrædelsen vedrører tjenesten eller er begået i eller i anledning af tjenesten, på militært område eller i anvist kvarter.

Overtrædelse af straffeloven og civile strafbelagte bestemmelser udgør omtrent halvdelen af sanktionerne i militære straffesager. Sagerne vedrører typisk overtrædelse af straffeloven, færdselslovgivningen, våbenlovgivningen, fyrværkerilovgivningen, arbejdsmiljølovgivningen og dopinglovgivningen.

Ved vurdering af sanktionspåstanden i disse sager følges praksis i civile straffesager, der er anført i afsnit 5.1 og 5.2.

5.1. Overtrædelse af straffeloven

De typiske militære straffesager om overtrædelse af straffeloven drejer sig om vold, berigelseskriminalitet og brugstyveri i forbindelse med misbrug af forsvarrets motorkøretøjer.

Sanktionspåstande:

Se herom nærmere Rigsadvokat Meddelelse nr. 9/2005 om strafpåstanden i sager om overtrædelse af straffeloven og Rigsadvokat Meddelelse nr. 4/2002 om strafpåstanden i sager om brugstyveri.

5.2. Overtrædelse af den civile strafbelagte særlovgivning

5.2.1. Sager om overtrædelse af færdselsloven

Ved lov nr. 184 af 8. marts 2011 om ændring af færdselsloven (Bødeforhøjelser, obligatorisk konfiskation af køretøjer ved kørsel uden førerret, skærpelse af sanktionerne for kørsel under påvirkning af bevidsthedspåvirkende stoffer mv.) blev minimumsbøden for færdselsforseelser forhøjet fra 500 kr. til 1.000 kr. Loven trådte i kraft den 1. januar 2012.

Loven indebærer således, at bødetaksterne på færdselsområdet generelt forhøjes. Forhøjelserne af bødetaksterne foretages dels som følge af den almindelige prisudvikling, dels under hensyn til den færdselssikkerhedsmæssige risiko som visse overtrædelser indebærer. Samtidig præciserer loven de gældende principper om gentagelsesvirkning inden for normalstrafferammen.

Sanktionspåstande:

Bøder for overtrædelse af færdselsloven udmåles efter Rigsadvokat Meddelelse 4/2000 om sanktionspåstande mv. i færdselssager (Bødekatologet). Bødekatologet revideres løbende i lyset af ny lovgivning eller retspraksis.

Det fremgår af Bødekatologet, at der som udgangspunkt takstmæssigt anvendes en minimumsbøde. Er der flere overtrædelser af færdselsloven, udmåles bøden ved at sammenlægge den normale takstmæssige bødestraf for hver overtrædelse (*absolut kumulation*).

Om udmåling af bøder for forhold, begået under udsendelse i internationale missioner operationer, se under militær straffelov § 27.

5.2.2. Sager om overtrædelse af våbenlovgivningen

Ved vurdering af sanktionspåstanden i sager om våben, herunder knive, følges praksis i civile straffesager.

Sanktionspåstande:

Rigsadvokaten har i Meddelelse nr. 6/2005 (med senere rettelsler) fastlagt niveauet for sanktionspåstande i våbensager, herunder for hvornår der skal nedlægges påstand om fængselsstraf i 1. gangstifælde.

Heraf følger bl.a., at strafpåstanden 1. gangstifælde af overtrædelse af våbenlovens § 4, stk. 1, dvs. ulovlig besiddelse af kniv på offentligt tilgængelige steder mv., som udgangspunkt straffes med en bøde på **3.000 kr.**

Er der tale om en overtrædelse af våbenbekendtgørelsens § 15, stk. 1, ved besiddelse på bopælen og andre ikke offentligt tilgængelige steder, er bøden i 1. gangstifælde 1.000 kr. for overtrædelse af våbenbekendtgørelsens § 15, stk. 1, nr. 1,2,7 og 8, og 3.000 kr. for overtrædelse af § 15, stk. 1, nr. 3-6.

Foreligger der en overtrædelse af både våbenlovens § 4, stk. 1, og våbenbekendtgørelsens § 15, stk. 1, ved f.eks. besiddelse af en springkniv o.l. på offentligt tilgængeligt sted forudsættes der fastsat en bøde på **5.000 kr.**

Hvis der foreligger skærpende omstændigheder, forudsættes der idømt en ubetinget frihedsstraf på **7 dages fængsel.**

For så vidt angår øvrige overtrædelser af våbenloven henvises til Rigsadvokatens Meddelelse.

5.2.3. Sager om overtrædelse af fyrværkerilovgivningen

Ved vurderingen af sanktionspåstanden følges praksis i civile straffesager. Rigsadvokaten har i Meddelelse nr. 9/2008 (med senere rettelsler) om Sanktionspåstande mv. i sager om fyrværkeri fastsat nærmere bestemmelser om behandlingen af fyrværkeristrafesager og sanktionspåstanden.

Sanktionspåstande:

Heraf fremgår bl.a., at straffen for ulovlig opbevaring af fyrværkeri som udgangspunkt er en bøde på ikke under **5.000 kr.**

Der kan dog fastsættes lavere bøder i særlige tilfælde, f.eks. hvor en person opbevarer mindre mængder fyrværkeri under omstændigheder, hvor der ikke er konkret fare for skade på personer, ejendom eller miljø. Der bør dog ikke fastsættes bøder på under **2.000 kr.**

5.2.4. Sager om overtrædelse af arbejdsmiljøloven

Ved vurdering af sanktionspåstanden følges praksis i civile straffesager.

I praksis er udgangspunktet ved overtrædelse af arbejdsmiljølovgivningen en bødestraf, der gradueres efter sagens karakter og grovhed. Arbejdstilsynet afgiver i disse sager en indstilling om en relevant sanktion for den konkrete overtrædelse af arbejdsmiljølovgivningen, der i almindelighed følges.

Sanktionspåstande:

Rigsadvokaten har i Meddelelse nr. 8/2006 (med senere rettelser) vejledt om behandlingen af sager om overtrædelse af arbejdsmiljølovgivningen, herunder sanktionsfastsættelsen ved forhold begået af arbejdsgivere og ansatte.

5.2.5. Sager om overtrædelse af dopingloven

Ved vurdering af sanktionspåstanden følges praksis i civile straffesager.

Sanktionspåstande:

Rigsadvokaten har i Meddelelse nr. 3/2007 (med senere rettelser) fastlagt niveauet for sanktionspåstande mv. i dopingsager.

Taksten for besiddelse af dopingmidler til *eget* forbrug beror på antallet af enheder. Minimumstaksten er **1.000 kr.**, der stiger med antallet af enheder, således at der som udgangspunkt nedlægges påstand om frihedsstraf ved 1.000 enheder. Er der tale om overdragelse eller besiddelse med henblik på overdragelse, nedlægges som udgangspunkt påstand om frihedsstraf.

6. Indbringelse af sager for retten

Som anført i punkt 4.1, gælder retningslinjerne både for bødestørrelsen i sager, der afgøres med bødeforelæg, og for de påstande, der nedlægges i sager, som indbringes for domstolene.

Sager vedrørende overtrædelse af militær straffelov på områder, hvor der ikke foreligger en entydig praksis, og hvor bødepåstanden væsentligt overstiger den vejledende takst, forelægges for domstolene til afgørelse.

Dette gælder dog ikke i tilfælde, hvor bøden er fastsat i overensstemmelse med en eventuel fast civil praksis.

7. Ikrafttræden og ophævelse af tidligere udsendte retningslinjer

Denne meddelelse gælder fra den 1. januar 2014.

I det omfang retningslinjerne om strafpåstande i denne meddelelse medfører en forhøjelse af de hidtil anvendte bødetakster, anvendes dog de hidtidige lavere bødestørrelser, hvis overtrædelsen er begået før den 1. januar 2014.

Samtidig ophæves Generalauditør Meddelelse nr. 7/2007 af 3. august 2007 om bødetakster for overtrædelse af militær straffelov (rettet 12/2007).

Lars Stevnsborg

Oversigt over vejledende bødetakster**1. Bødestørrelsen for de bestemmelser i militær straffelov, der har pendanter i militær disciplinarlov**

<u>Bestemmelse</u>	<u>Vejledende takst</u>
§ 11 (ulydighed)	2.500 kr.
§ 13 (respektstridig optræden)	1.500 kr.
§ 15 (forskelsbehandling)	2.000 kr.
§ 16 (uberettiget modtagelse af ydelser)	2.000 kr.
§ 17 (myndigheds ikke brug)	2.000 kr.
§ 18 (overordnetes krænkelse)	2.000 kr.
§ 19 (sideordnetes krænkelse)	2.000 kr.
§ 23 stk. 1 (offentlig uorden – synlig beruselse i DK)	1.000 kr.
§ 23 stk. 2 (offentlig uorden – synlig beruselse i udlandet)	2.000 kr.
§ 24 (vagtforseelse)	2.500 kr.
§ 25 (ulovligt fravær ved første mødedag)	<u>Første gang</u> 1.200 kr. <u>Anden gang</u> 1.700 kr. <u>Tredje gang</u> 2.100 kr. <u>Fjerde gang</u> 2.800 kr. <i>(Ved 5. gangs udeblivelse påstås ubetinget frihedsstraf)</i>
§ 25 (ulovligt fravær efter første mødedag, mere end 10 tjenstedages fravær)	2.500 kr.
§ 26 (militært hærværk)	Se Rigsadvokatens Meddelelse nr. 9/2005 (rettet maj 2011)
§ 27 (pligtforsømmelse, groft uagtsomt)	1.500 kr.

§ 27 (pligtforsømmelse, forsætligt)	2.500 kr.
§27 (§27 træder i stedet for særlovgivning)	For vejledende bødetakst henvises til den relevante særlovgivning, herunder Rigsadvokatens Meddelelser

2. Bødestørrelsen for de bestemmelser i militær straffelov, der ikke har panderter i militær disciplinarlov

<u>Bestemmelse</u>	<u>Vejledende takst</u>
§ 20 (påvirkethed i tjenesten)	2.500 kr.
Påvirkethed i tjenesten i forbindelse med vagt eller andre skærpende omstændigheder	3.500 kr.
§ 21 (overtrædelse af promillegrænser)	2.500 kr.
§ 22 (narko/euforiserende stoffer)	Se Rigsadvokatens Meddelelse 6/2006 (rettet august 2011) med tillæg på 50% af bødens størrelse.

3. Gentagelse (bortset fra overtrædelse af § 25)

<u>2. gangstilfælde</u>	Tillæg på 50%
<u>3. gangstilfælde</u>	Tillæg på 100 %